

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE UNIE

JAAROVERZICHT

JAARVERSLAG 2019

Het Hof van Justitie
van de Europese Unie
waarborgt de eerbiediging
van het recht.

JAAROVERZICHT

Jaarverslag 2019

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is een van de zeven Europese instellingen.

Als rechterlijke macht van de Unie heeft het tot taak om voor de naleving van het recht van de Unie te zorgen door toe te zien op de uniforme uitlegging en toepassing van de Verdragen.

De instelling draagt bij tot het behoud van de waarden van de Unie en zet zich door middel van haar rechtspraak in voor het Europese integratieproces.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie bestaat uit twee rechterlijke instanties: het Hof van Justitie en het Gerecht van de Europese Unie.

Inhoud

Voorwoord van de president	5
----------------------------------	---

1| 2019 één oogopslag

A/ Een jaar in beelden	8
B / Een jaar in cijfers	24

2| Gerechtelijke werkzaamheden

A/ Overzicht van de belangrijkste arresten van het jaar	32
B/ Kerncijfers over de gerechtelijke werkzaamheden	53

3| Een jaar van openheid en uitwisseling

A/ Belangrijkste evenementen	62
B/ Kerncijfers	70

4| Een administratie ten dienste van de Europese rechtspleging

A/ Voortdurend streven naar efficiëntie	74
B/ Het hof breidt zijn aanwezigheid op de sociale netwerken uit	76
C/ Een milieuvriendelijke instelling	78

5| Blik op de toekomst

80

6| Volg ons!

84

„Klimaatverandering,
m i g r a t i e c r i s i s ,
bezorgdheid over de
eerbiediging van de
waarden van vrijheid,
democratie en de
rechtsstaat... het zijn
allemaal kwesties die,
ook in het kader van
de rechtspleging, om
een passend antwoord
vragen dat strookt met
de doelstellingen van het
Europese project”

Koen Lenaerts

President
van het Hof van Justitie
van de Europese Unie

VOORWOORD VAN DE PRESIDENT

2019 was voor het Hof van Justitie van de Europese Unie een jaar vol verjaardagen en belangrijke ontwikkelingen. Zo was het de tiende verjaardag van de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon, waarbij het Handvest van de grondrechten van de Unie ook de status heeft gekregen van primair recht, de vijftiende verjaardag van de „grote uitbreiding” van de Europese Unie, het dertigjarig jubileum van het Gerecht en vooral de voltooiing van de hervorming van de gerechtelijke structuur van de Unie, waardoor het Gerecht voortaan twee rechters per lidstaat heeft.

Op 19 september 2019 heeft er een heuglijk feit plaatsgevonden: de plechtige opening van de derde toren, waarmee de vijfde uitbreiding van het Paleis een feit is geworden. Dit betekent dat het voltallige personeel van de instelling voor het eerst sinds 20 jaar weer onder één dak is gehuisvest.

Ik ben ook verheugd over het feit dat onze instelling zich open heeft gesteld voor het publiek, hetgeen tot uiting komt in het ongeëvenaarde succes van de open dag en de verdere uitbouw van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie. Een andere illustratie daarvan is dat de website van het Hof is uitgebreid met de verzoeken om een prejudiciële beslissing van de rechters van de lidstaten, die voortaan in alle beschikbare taalversies toegankelijk zijn, en met de nota's en studies van onze directie Onderzoek en Documentatie.

Op statistisch vlak was 2019 in verschillende opzichten een uitzonderlijk jaar. De twee rechterlijke instanties hebben in totaal bijna 1 739 zaken afgesloten, wat in de buurt komt van het historische niveau van 2018. Daarvan kwam een recordaantal voor rekening van het Hof (865 in 2019, vergeleken met 760 in 2018). Ook het totaal aantal ingediende zaken (1 905) is nog nooit zo hoog geweest. Zo werd er een recordaantal prejudiciële zaken ingediend (641), hetgeen getuigt van het toenemende vertrouwen van de nationale rechters in de rechtspleging van de Unie. Van belang is eveneens dat op 1 mei de regeling voor de voorafgaande toelating van bepaalde hogere voorzieningen is ingevoerd. Hierdoor zal het Hof van Justitie zijn middelen beter in het belang van de rechtzoekenden kunnen aanwenden.

In dit Jaaroverzicht zal de lezer ook kunnen constateren dat de beide rechterlijke instanties de nodige inspanningen hebben geleverd om de gemiddelde procesduur te verkorten (15,6 maanden in 2019, vergeleken met 18 maanden in 2018), in hun onvermoeibare streven naar een kwalitatief hoogwaardige en doeltreffende rechtspleging.

Laat ons tot slot niet vergeten dat 2019 voor de Europese Unie een veelbewogen jaar is geweest. Klimaatverandering, migratiecrisis, bezorgdheid over de eerbiediging van de waarden van vrijheid, democratie en de rechtsstaat... het zijn allemaal kwesties die, ook in het kader van de rechtspleging, om een passend antwoord vragen dat strookt met de doelstellingen van het Europese project. Deze kwesties zullen direct van invloed blijven op de geschillen die bij het Hof van Justitie en het Gerecht worden aangebracht.

Dit illustreert de centrale rol die deze rechterlijke instanties vervullen bij het bevorderen van de rechtsunie en de fundamentele waarden waarop zij is gegrondvest.

2019 ÉÉN OOGOPSLAG

A | EEN JAAR IN BEELDEN

Januari

22 JANUARI

Arrest *Cresco Investigation*

De toekenning in Oostenrijk **van een betaalde feestdag** op Goede Vrijdag aan uitsluitend de tot een bepaalde kerk behorende werknemers vormt een door het Unierecht verboden **discriminatie op grond van godsdienst** ([C-193/17](#)).

➤ (zie blz. 40)

Februari

6 FEBRUARI

Ambtsaanvaarding door een nieuwe advocaat-generaal bij het Hof van Justitie

Priit Pikamäe (Estland) wordt benoemd als advocaat-generaal, ter vervanging van advocaat-generaal Nils Wahl (Zweden).

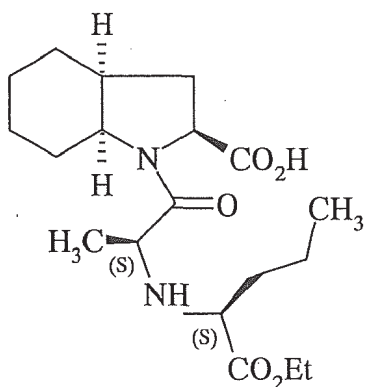

11 FEBRUARI

Uitreiking van de „Puñetas de Plata”-prijs

Het Hof ontvangt de zilveren prijs van de Spaanse juridische vakpersvereniging (ACIJUR). Deze prijs wordt jaarlijks toegekend aan personen of instellingen die zich in het kader van hun **werkzaamheden ten dienste van de rechtspleging** hebben onderscheiden.

Maart

7 MAART

Arrest *Tweedale*

De besluiten van de Europese autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) tot weigering van toegang tot toxiciteits- en carcinogeniteitsstudies over de werkzame stof **glyfosaat** worden door het Gerecht nietig verklaard. Het publiek dient toegang te hebben tot informatie die betrekking heeft op de gevolgen van de uitstoot van een werkzame stof in het milieu in verband met de potentieel toxische en carcinogene aard van deze stof ([T-716/14](#) en [T-329/17](#)).

20 MAART

Ambtsaanvaarding door twee nieuwe rechters

Als rechter in het Hof van Justitie wordt benoemd **Andreas Kumin** (Oostenrijk), ter vervanging van Maria Berger. In het kader van de hervorming van het Gerecht wordt **Ramona Frendo** (Malta) als rechter in het Gerecht benoemd.

29 MAART

Indiening van de zaak *Constantin Film / YouTube en Google* bij het Hof van Justitie

Het Duitse Bundesgerichtshof vraagt of YouTube (Google) kan worden gelast om de **telefoonnummers, e-mailadressen en IP-adressen** mee te delen van degenen die **in strijd met de auteursrechten** films hebben geüpload ([C-264/19](#)).

April

8 APRIL

Bezoek aan het Hof van het Internationaal Gerechtshof

Een delegatie van het **Internationaal Gerechtshof (IGH)**, het belangrijkste rechtsprekende orgaan van de Verenigde Naties (VN), brengt een bezoek aan het Hof. Er wordt onder meer gedebatteerd over de verdeling tussen de Unie en haar lidstaten van de **aansprakelijkheid naar internationaal recht** op gebieden die onder het Unierecht vallen.

30 APRIL

CETA-advies

De regeling voor de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten als bedoeld in de **vrijhandelsovereenkomst tussen de Europese Unie en Canada (CETA)** is verenigbaar met het Unierecht ([Advies 1/17](#)).

Mei

1 MEI

Nieuwe procedure tot toelating van hogere voorzieningen

Omwille van een goede rechtsbedeling zullen hogere voorzieningen tegen arresten van het Gerecht met betrekking tot zaken **waarin al eerder onderzoek heeft plaatsgevonden door een onafhankelijke kamer van beroep**, worden onderworpen aan een procedure van voorafgaande toelating.

➡ (zie blz. 5)

14 MEI

Arrest CCOO

De lidstaten moeten aan werkgevers de verplichting opleggen om een objectief, betrouwbaar en toegankelijk systeem op te zetten waarmee de dagelijkse arbeidstijd van iedere werknemer wordt geregistreerd ([C-55/18](#)).

► (zie blz. 41)

14 MEI

Arrest Neymar

De inschrijving van het merk NEYMAR door een particulier is nietig, omdat deze persoon te kwader trouw heeft gehandeld door de inschrijvingsaanvraag van het merk in te dienen terwijl hij de Braziliaanse voetballer, een rijzende voetbalster van internationale faam, kende ([T-795/17](#)).

► (zie blz. 45)

23 MEI

Arrest Frank Steinhoff e.a. / ECB

Het Gerecht verwerpt het **beroep tot schadevergoeding dat tegen de Europese Centrale Bank (ECB)** is ingesteld door particuliere investeerders die verlies hadden geleden als gevolg van de herstructurering van de Griekse staatsschuld in 2012 door middel van de ruil van door de Griekse Staat uitgegeven of gegarandeerde schuldbewijzen tegen nieuwe schuldbewijzen. Deze maatregel vormde geen onevenredige en onduidelijke inbreuk op het eigendomsrecht van deze investeerders, ook al hadden ze er niet mee ingestemd ([T-107/17](#)).

14 JUNI

Ronde tafel „De rechter en het mededingingsrecht”

De door het Gerecht georganiseerde debatten hadden betrekking op de evaluatie van de verschillende **stelsels van rechterlijk toezicht** in het mededingingsrecht.

➤ (zie blz. 63)

19 JUNI

Arrest adidas

Het **Uniemerk** dat in handen is van de onderneming adidas en dat uit drie, op willekeurige wijze aangebrachte parallel lopende strepen bestaat, is **nietig**, want dit merk heeft geen onderscheidend vermogen op het hele grondgebied van de Unie verkregen door het gebruik dat ervan is gemaakt ([T-307/17](#)).

➤ (zie blz. 46)

24 JUNI

Arrest Commissie / Polen

De Poolse wet over de verlaging van de pensioenleeftijd van de rechters van de hoogste rechterlijke instantie is in strijd met het beginsel van de rechtsstaat en schendt de beginselen van de onafzetbaarheid en de onafhankelijkheid van rechters ([C-619/18](#)).

➤ (zie blz. 46)

Marian Weyo/shutterstock.com

8 JULI

Arrest *Commissie / België*

België moet een dwangsom van 5 000 EUR per dag betalen, omdat het de Commissie geen maatregelen ter omzetting van de Richtlijn inzake elektronische-communicatienetwerken met hoge snelheid heeft meegedeeld. Het is de eerste keer dat een geldelijke sanctie wordt opgelegd wegens **het verzuim om maatregelen ter omzetting** van een richtlijn in nationaal recht **mee te delen** ([C-543/17](#)).

fizkes/shutterstock.com

9 JULI

Verzoek om advies over het *Verdrag van Istanbul*

Het Europees Parlement vraagt of voorstellen betreffende **de toetreding van de Europese Unie tot het Verdrag** van de Raad van Europa inzake **het voorkomen en bestrijden van geweld** tegen vrouwen en huiselijk geweld verenigbaar zijn met de Verdragen ([Advies 1/19](#)).

BigfunaOnline/shutterstock.com

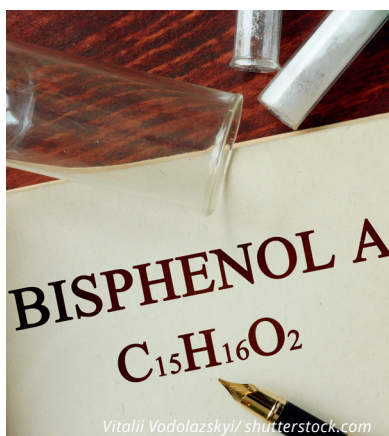
10 JULI

Arrest *Amazon*

Amazon dient een **communicatiemiddel** ter beschikking van de consument te stellen, **zodat deze snel contact** met dit platform **kan opnemen** en er efficiënt mee kan communiceren ([C-649/17](#)).

► (zie blz. 43)

11 JULI

Arrest *bisfenol A*

Het Gerecht bevestigt het opnemen van bisfenol A in de REACH-verordening als **zeer zorgwekkende stof** wegens de toxiciteit ervan voor de menselijke voortplanting. Deze verordening is door de Europese Unie vastgesteld om de menselijke gezondheid en het milieu beter te beschermen tegen de risico's in verband met chemische stoffen ([T-185/17](#)).

➤ (zie blz. 33)

September

19 SEPTEMBER

Plechtige opening van de derde toren

De nieuwe toren wordt ingewijd door president Koen Lenaerts, in aanwezigheid van Zijne Koninklijke Hoogheid Groothertog Henri van Luxemburg en de Luxemburgse premier Xavier Bettel. Met zijn hoogte van 115 meter is dit het **hoogste gebouw** van Luxemburg.

➤ (zie blz. 64)

Bekijk de YouTube-video (Engels)

24 SEPTEMBER

Arresten *Starbucks* en *Fiat Chrysler* (fiscale rulings)

Het besluit van de Commissie waarbij zij de fiscale steunmaatregel **van Nederland ten gunste van Starbucks** onrechtmatig had verklaard, wordt nietig verklaard ([T-760/15](#) en [T-636/16](#)).

Daarentegen worden de beroepen verworpen die zijn ingesteld tegen het besluit van de Commissie waarbij de steunmaatregel **van Luxemburg ten gunste van Fiat Chrysler Finance Europe** onrechtmatig werd verklaard ([T-755/15](#) en [T-759/15](#)).

➤ (zie blz. 48)

25 SEPTEMBER

Colloquium „Het Gerecht van de Europese Unie in het digitale tijdperk”

Het 30-jarig jubileum van het Gerecht van de Europese Unie wordt met een evenement bij het Hof gevierd.

► (zie blz. 65)

Op de CVRIA-website zijn de **herdenkingsfilm** van de verjaardag, met interviews van de eerste leden van het Gerecht, en het boek van de Handelingen van het Colloquium te zien.

Bekijk de YouTube-video (enkel beschikbaar in het Frans)

26 SEPTEMBER

Gedeeltelijke vervanging van het Gerecht en aankomst van de nieuwe rechters

Het Gerecht krijgt een andere samenstelling als gevolg van zijn **gedeeltelijke vervanging en uitbreiding**. Benoemd worden: Tuula Pynnä (Finland), Gerhard Hesse (Oostenrijk), Mirela Stancu (Roemenië), Iko Nõmm (Estland), Laurent Truchot (Frankrijk), Johannes Christoph Laitenberger (Duitsland), Roberto Mastroianni (Italië), José Martín y Pérez de Nanclares (Spanje), Ornella Porchia (Italië), Miguel Sampil Pucurull (Spanje), Petra Škvařilová-Pelzl (Tsjechië), Gabriele Steinfatt (Duitsland), Rimvydas Norkus (Litouwen) en Tamara Perišin (Kroatië). Het aantal rechters van het Gerecht is **52**.

26 SEPTEMBER

Verkiezing van de president en de vicepresident van het gerecht

Als gevolg van de gedeeltelijke vervanging van de leden van het Gerecht is **Marc van der Woude** (Nederland), vicepresident van het Gerecht sinds 2016, door zijn ambtsgenoten gekozen tot president van het Gerecht voor een ambtsperiode van drie jaar. **Savvas Papasavvas** (Cyprus), rechter in het Gerecht sinds 2004, is voor een ambtsperiode van drie jaar tot vicepresident gekozen.

Oktober

1 OKTOBER

Arrest Planet49

Met het oog op de bescherming van persoonsgegevens is voor het plaatsen van **cookies** die bedoeld zijn om informatie over internetgebruikers te verzamelen, de actieve en uitdrukkelijke **toestemming** van deze gebruikers vereist ([C-673/17](#)).

■ (zie blz. 39)

7 OKTOBER

Ambtsaanvaarding door twee nieuwe rechters van het Hof van Justitie

Ter gelegenheid van het afleggen van de ambtseed en de ambtsaanvaarding door de rechters **Niilo Jääskinen**, ter vervanging van Allan Rosas (Finland), en **Nils Wahl**, ter vervanging van Carl Gustav Fernlund (Zweden), vindt er een plechtige zitting van het Hof van Justitie van de Europese Unie plaats.

19 OKTOBER

Open dag

Met **4 825 bezoekers** kent de open dag van 2019 een ongeëvenaard succes.

■ (zie blz. 65)

21 OKTOBER

Indiening van de zaak *Wagenknecht* / Europese Raad bij het Gerecht

Een lid van de Tsjechische senaat verwijt de Europese Raad dat deze instelling is voorbijgegaan aan het **belangenconflict** van de Tsjechische premier in relatie tot de toekenning van **EU-subsidies** ([T-715/19](#)).

24 OKTOBER

Arrest *Rubik's cube*

Het Gerecht verklaart **het merk** dat bestaat uit de vorm van de beroemde kubus **nietig**. De reden daarvoor is dat de vorm van de kubus uitsluitend wordt bepaald door de technische functie ervan ([T-601/17](#)).

➤ (zie blz. 46)

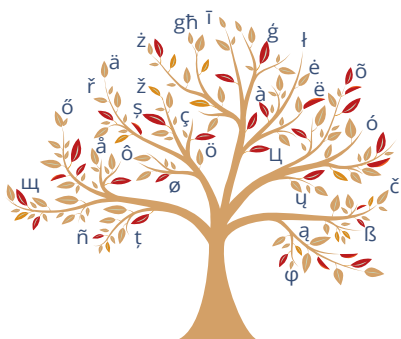
November

8 NOVEMBER

Indiening van de zaak *Commissie* / Hongarije bij het Hof van Justitie

De Commissie komt op tegen een Hongaarse wet, de zogeheten „**Stop Soros**“-wet. Volgens deze wet worden asielaanvragen van personen die via een veilig derde land naar Hongarije zijn gekomen automatisch afgewezen, en wordt het als strafbaar feit aangemerkt om **steun te verlenen aan asielzoekers** wier asielaanvraag niet-ontvankelijk is ([C-821/19](#)).

13 EN 14 NOVEMBER

Seminar „Pleidooi voor en toonbeeld van meertaligheid”

Het Hof nodigt deskundigen op zeer uiteenlopende gebieden, variërend van filosofie en rechtsgeleerdheid tot natuurwetenschappen, uit om hun het dagelijkse functioneren van een meertalige rechterlijke instantie uit te leggen en om de grondslagen te leggen voor een toekomstige samenwerking met **het oog op de bescherming van de waarden van meertaligheid**.

■ (zie blz. 66)

14 NOVEMBER

Afleggen van de ambtseed door twee nieuwe leden van de Rekenkamer

Ter gelegenheid van de gedeeltelijke vervanging van de Rekenkamer hebben **Ivana Maletić** (Kroatië) en **Viorel Ștefan** (Roemenië) hun ambt bij de Rekenkamer aanvaard en zich er plechtig toe verbonden om dit ambt volkomen onafhankelijk en **in het algemeen belang van de Unie uit te oefenen**.

18 EN 19 NOVEMBER

Symposium van magistraten

Dit jaarlijkse symposium brengt hoge nationale magistraten uit alle lidstaten en de leden van het Hof samen om over verschillende Unierechtelijke **onderwerpen van gedachten te wisselen**.

■ (zie blz. 67)

19 NOVEMBER

Ontwikkeling van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie (RJUE)

Het Hof maakt processtukken en rechtswetenschappelijke teksten van het RJUE-platform vrij toegankelijk op zijn website.

➡ (zie blz. 75)

1 DECEMBER

10^e verjaardag van het Verdrag van Lissabon

De invoering van het **Handvest van de grondrechten van de Europese Unie** is een van de belangrijkste bijdragen van het Verdrag van Lissabon. Voor het Hof heeft dit Verdrag tot een reeks wijzigingen geleid, zoals de wijze van benoeming van de leden en de toegang van particulieren tot de rechterlijke instanties. Daarnaast is het voortaan in niet-nakomingsprocedures mogelijk om een lidstaat vanaf het eerste **niet-nakomingsarrest** een geldelijke sanctie op te leggen.

3 DECEMBER

Seminar „EU and UN Sanctions: an EU perspective”

Bij het Gerecht vindt een seminar plaats dat is georganiseerd door het Finse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, de dienst Instrumenten voor het buitenlands beleid van de Europese Commissie en de Europese Dienst voor extern optreden. Hieraan neemt ook een delegatie van de Ombudsman van de Verenigde Naties deel.

19 DECEMBER

Arrest Airbnb

Frankrijk kan niet van Airbnb verlangen dat het over een beroepskaart voor vastgoedmakelaars beschikt, omdat deze lidstaat heeft verzuimd om de Commissie overeenkomstig de **Richtlijn inzake elektronische handel in kennis te stellen van dit vereiste** ([C-390/18](#)).

19 DECEMBER

Arrest Niki Luftfahrt

Een luchtvaartmaatschappij is aansprakelijk voor de **schade die een passagier lijdt als gevolg van het omvallen van een beker met hete koffie**. Daarbij maakt het niet uit of dit ongeval het gevolg is van een typisch luchtvaartrisico ([C-532/18](#)).

19 DECEMBER

Arrest Junqueras Vies

Een **persoon die in het Europees Parlement is verkozen**, verkrijgt de hoedanigheid van lid van het EP na de officiële bekendmaking van de verkiezingsuitslagen en geniet vanaf dat moment de daaraan verbonden immuniteiten (in het bijzonder geniet het aanstaande lid immuniteit wanneer hij onderweg is naar het Parlement om daar de eerste bijeenkomst bij te wonen). Indien een nationale rechter het nodig acht om een ten aanzien van deze persoon getroffen maatregel tot inhechtenisneming te handhaven, moet hij het Europees Parlement om opheffing van deze immuniteit verzoeken ([C-502/19](#)).

B | EEN JAAR IN CIJFERS

De instelling
in 2019

Uit de statistieken blijkt dat 2019 in tweeërlei opzichten een uitzonderlijk jaar is geweest.

De in totaal door de twee rechterlijke instanties afgehandelde zaken komen in de buurt van het historische niveau van vorig jaar, namelijk 1 739 zaken (vergeleken met 1769 in 2018).

Het totale aantal zaken dat bij de twee rechterlijke instanties is ingediend, is echter nog niet eerder zo hoog geweest, namelijk 1 905 zaken (tegenover 1 683 in 2018).

Deze werklast is ook terug te zien in de werkzaamheden van de administratieve diensten die de rechterlijke instanties dagelijks ondersteunen.

MIDDELEN

429

MILJOEN EUR

voor de begroting 2019

HOF

1

**RECHTER
PER LIDSTAAT**

11

**ADVOCATEN-
GENERAAL**

GERECHT

2

RECHTERS

PER LIDSTAAT (VANAF SEPTEMBER 2019)

2 256

**AMBTENAREN EN ANDERE
PERSONEELSLEDEN**

1 367 = 61%
889 = 39%

Met de **vertegenwoordiging** van **vrouwen** op **leidinggevende posities** binnen de verschillende diensten bevindt het Hof zich in de hogere middenmoot van de Europese instellingen.

Er zijn :

54 %

vrouwelijke administrateurs

39 %

vrouwen in leidinggevende posities (midden- en hoger kader)

HET GERECHTELIJKE JAAR

(ZONDER ONDERSCHEID NAAR RECHTERLIJKE INSTANTIE)

1 905

**NIEUWE
ZAKEN**

1 739

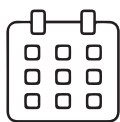
**AFGESLOTEN
ZAKEN**

2 500

**AANHANGIGE
ZAKEN**

168 286

PROCESSTUKKEN IN HET REGISTER VAN DE GRIFFIES INGESCHREVEN

**GEMIDDELTE
PROCESDUUR**

Hof van Justitie **14,4** maanden
Gerecht **16,9** maanden

ongeveer **15,6** maanden

3 199

gerechtelijke mededelingen
in het *Publicatieblad van de Europese Unie*

PERCENTAGE PROCESSTUKKEN DAT VIA E-CURIA IS NEERGELEGD

Hof van Justitie 80 %

Gerecht 93 %

Aantal e-Curia-accounts 6 588

e-Curia is een applicatie van het Hof van Justitie van de Europese Unie waarmee de vertegenwoordigers van de partijen in zaken bij het Hof van Justitie en het Gerecht, alsook de nationale rechterlijke instanties wanneer zij een verzoek om een prejudiciële beslissing indienen bij het Hof van Justitie, elektronisch processtukken kunnen uitwisselen met de griffies.

zie You Tube video

DE TAALKUNDIGE DIENSTEN

Als meertalige rechtsprekende instelling moet het Hof in staat zijn om een zaak te behandelen in om het even welke officiële taal van de Unie waarin die wordt ingediend. Vervolgens zorgt het ervoor dat zijn rechtspraak in al die talen wordt verspreid.

24 PROCESTALEN

552 TAALCOMBINATIE

600 JURIST-LINGUIÏSTEN VOOR DE VERTALING
VAN DE SCHRIFTELIJKE STUKKEN

Bij het Hof worden de vertalingen uitgevoerd volgens een dwingende regeling van het taalgebruik, die de mogelijkheid biedt om alle 24 officiële talen van de Europese Unie te gebruiken. De te vertalen documenten zijn allemaal zeer technische juridische teksten. De taalkundige dienst van het Hof heeft dan ook alleen jurist-linguïsten in dienst die een juridische opleiding hebben voltooid en beschikken over een grondige kennis van minstens twee andere officiële talen dan hun moedertaal.

Werklast

(aantal te vertalen bladzijden):

1 245 000 bladzijden

Door de juridische vertaaldienst **geproduceerde bladzijden**

1 265 000

Besparingsmaatregelen van de rechterlijke instanties teneinde het te vertalen werk in te perken:

580 000 bladzijden

71

**TOLKEN VOOR DE
PLEITZITTINGEN EN
BIJENKOMSTEN**

617

**TERECHTZITTINGEN
EN BIJENKOMSTEN
WAAROP SIMULTAAN
IS GETOLKT**

Bekijk de YouTube-video

OPENHEID NAAR PROFESSIONALS EN BURGERS

2 824

**NATIONALE MAGISTRATEN ONTVANGEN BIJ HET HOF
IN HET KADER VAN SEMINARS, OPLEIDINGEN, BEZOEKEN
EN STAGES**

ONGEVEER

23 000 **BEZOEKERS**

- PROFESSIONALS
- JOURNALISTEN
- STUDENTEN
- BURGERS

GERECHTELIJKE WERKZAAMHEDEN

Alex Yuzhakov/shutterstock.com

A | OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE ARRESTEN VAN HET JAAR

Gezondheid en milieu

Bekijk de YouTube-video

De verontreiniging van lucht, bodem en water en de risico's van gevaarlijke stoffen vormen wereldwijd een grote uitdaging. De lidstaten van de Europese Unie hebben hun krachten gebundeld om deze verslechtering van het milieu tegen te gaan door op Unieniveau strenge regels en met name gemeenschappelijke grenswaarden vast te stellen.

.....

Naar aanleiding van vragen van een Belgische rechtbank waar verschillende inwoners van het **Brusselse Hoofdstedelijke Gewest** een beroep bij hadden ingesteld, heeft het Hof verduidelijkt dat rechtstreeks getroffen burgers de keuze van de plaatsing van **luchtkwaliteitsmeetpunten** door de rechter kunnen laten toetsen en eventuele maatregelen kunnen laten vaststellen. Daarnaast heeft het Hof gepreciseerd dat er passende maatregelen moeten worden genomen voor het herstel van een goede luchtkwaliteit zodra een grenswaarde op één enkel bemonsteringspunt in een bepaalde zone wordt overschreden.

► Arrest Craeynest e.a. van 26 juni 2019, C-723/17

Meer specifiek met betrekking tot de sinds 2010 geldende **grenswaarden voor stikstofdioxide** heeft het Hof naar aanleiding van een door de Commissie ingesteld beroep geconstateerd dat Frankrijk deze grenswaarden in tal van agglomeraties en zones, zoals onder meer **Parijs, Lyon, Marseille en Straatsburg**, stelselmatig en voortdurend had overschreden. Bovendien had Frankrijk de nodige maatregelen moeten treffen om ervoor te zorgen dat de periode van overschrijding zo kort mogelijk werd gehouden.

► Arrest Commissie/Frankrijk van 24 oktober 2019, C-636/18

Een Europese richtlijn van 1999 betreffende het storten van afvalstoffen beoogt de negatieve gevolgen voor het milieu of de volksgezondheid van het storten van afvalstoffen in de bodem te voorkomen of zo veel mogelijk te verminderen. Met het oog daarop dienden de lidstaten uiterlijk in 2009 de op hun grondgebied gesitueerde stortplaatsen in overeenstemming te brengen met de strenge technische eisen van de richtlijn, of deze te sluiten. In 2015 had **Italië** voor **44 stortplaatsen nog** steeds niet de nodige maatregelen getroffen. Het Hof heeft naar aanleiding van een door de Commissie ingesteld beroep geconstateerd dat deze lidstaat zijn verplichtingen krachtens het Unierecht niet was nagekomen.

► Arrest Commissie/Italië van 21 maart 2019, C-498/17

Met betrekking tot de verontreiniging van grondwater door **nitraten** uit agrarische bronnen heeft het Hof geoordeeld dat **rechtstreeks geraakte particulieren en entiteiten** van de bevoegde autoriteiten moeten kunnen verlangen dat zij de nodige maatregelen nemen wanneer het nitraatgehalte de grenswaarde van 50 mg/l op een of meerdere meetpunten overschrijdt of dreigt te overschrijden (indien de lozing van stikstofverbindingen uit agrarische bronnen op aanzienlijke wijze bijdraagt tot de verontreiniging van het betrokken grondwater).

► Arrest Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland van 3 oktober 2019, C-197/18

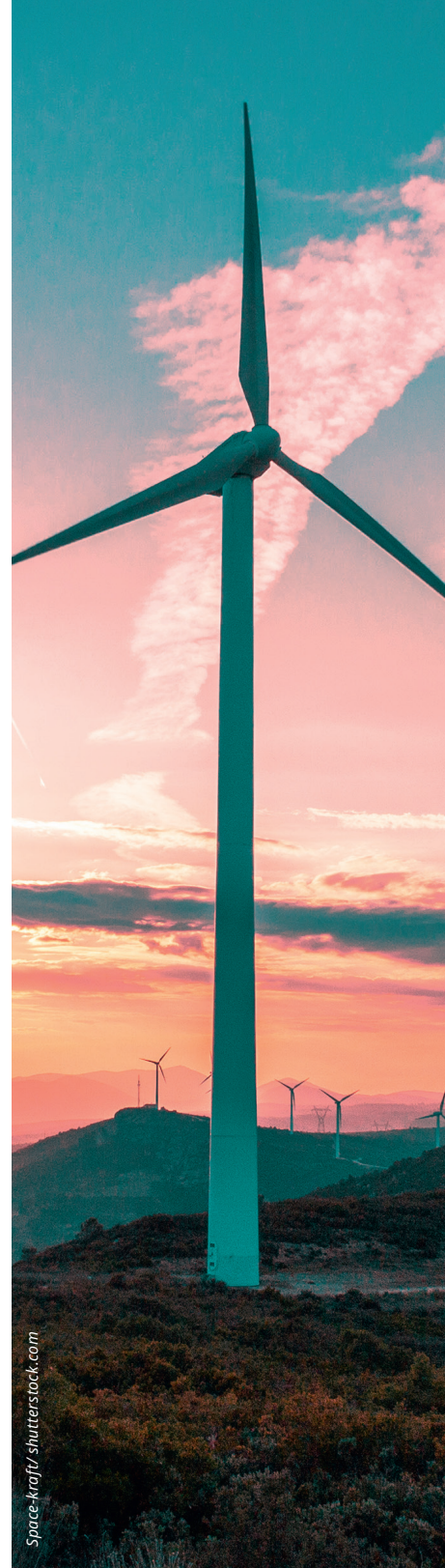
Volgens het Unierecht moet elk project dat een aanzienlijk effect op het milieu kan hebben, worden onderworpen aan een **milieueffectbeoordeling** voordat daarvoor een vergunning wordt verleend. In 2008 had het Hof naar aanleiding van een door de Commissie ingesteld beroep geconstateerd dat **Ierland** niet aan deze verplichting had voldaan, omdat de bouw van een **windturbinepark** al was toegestaan voordat er een milieueffectbeoordeling had plaatsgevonden. Om dit verzuim te herstellen moet de milieueffectbeoordeling achteraf plaatsvinden, eventueel nadat de installatie in gebruik is genomen. Dit kan leiden tot wijziging of zelfs intrekking van de vergunning. In 2018 had de Commissie een tweede beroep tegen Ierland ingesteld, omdat er nog steeds geen milieueffectbeoordeling had plaatsgevonden. Het Hof heeft deze lidstaat daarom veroordeeld tot betaling van een forfaitaire som van 5 miljoen EUR en een dwangsom van 15 000 EUR per dag, te rekenen vanaf de datum van uitspraak van dit tweede arrest tot de datum van uitvoering van het arrest van 2008.

► Arrest Commissie/Ierland van 12 november 2019, C-261/18

In januari 2017 heeft het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) **bisfenol A** opgenomen op de lijst van zeer zorgwekkende stoffen die kandidaat zijn om aan een autorisatie te worden onderworpen, vanwege het mogelijke gevaar voor de vruchtbaarheid ervan. Het opnemen van bisfenol A op deze lijst schept wettelijke verplichtingen voor de aanbieders van producten die deze stof bevatten en meer concreet een informatieplicht voor de toeleveranciers en een voorlichtingsplicht ten aanzien van de eindgebruikers. In juli 2017 is bisfenol A opnieuw ingedeeld als zeer zorgwekkende stof voor de volksgezondheid, wegens de hormoonontregelende eigenschappen ervan. Het Gerecht heeft twee beroepen verworpen die door een vereniging van Europese plasticproducenten waren ingesteld, en met name door vier ondernemingen die zich met de verkoop van bisfenol A bezighouden, en de vermelding van deze stof op de lijst van „kandidaat“-stoffen bevestigd, ook wanneer deze stof als geïsoleerd tussenproduct wordt gebruikt.

► Arrest PlasticsEurope/ECHA van 11 juli 2019, T-185/17,

► Arrest PlasticsEurope/ECHA van 20 september 2019, T-636/17

Space-Kraftu/shutterstock.com

Rechten en plichten van migranten

De migratiecrisis in Europa roept nog steeds veel vragen op. Bij tal van gelegenheden heeft het Hof zich moeten buigen over zaken die betrekking hadden op asielaanvragen en de behandeling daarvan. Het Unierecht stelt de voorwaarden vast waaraan onderdanen van derde landen of staatlozen moeten voldoen om voor internationale bescherming in aanmerking te komen (vluchtelingenrichtlijn). Daarnaast bevat het regels met betrekking tot de gemeenschappelijke voorschriften en procedures die in de lidstaten van toepassing zijn op de terugkeer van illegaal verblijvende onderdanen van derde landen (terugkeerrichtlijn). Het Unierecht stelt ook regels vast voor de onderlinge verdeling tussen de lidstaten van de verantwoordelijkheid voor de behandeling van een asielaanvraag (Dublin III-verordening).

.....

In **Frankrijk** was Arib, een Marokkaanse staatsburger die ervan werd verdacht het Franse grondgebied illegaal te zijn binnengekomen, in de periode waarin het **grenstoezicht aan de binnengrenzen** tijdelijk opnieuw was ingevoerd wegens een ernstige bedreiging voor de openbare orde of de binnenlandse veiligheid, vlak bij de Spaanse grens gecontroleerd. Naar aanleiding van de vraag van het Franse hof van cassatie of Frankrijk mocht besluiten om de in de terugkeerrichtlijn bedoelde procedure niet toe te passen ten aanzien van Arib, heeft het Hof geoordeeld dat een binnengrens van **een lidstaat waar controles zijn heringevoerd, niet kan worden gelijkgesteld met een buitengrens**.

➤ Arrest Arib van 19 maart 2019, C 444/17

In een andere zaak was de vluchtelingenstatus van drie houders of aanvragers ingetrokken c.q. geweigerd om redenen in verband met de **bescherming van de veiligheid** of van de samenleving van de lidstaat van toevlucht. Het Hof heeft geoordeeld dat zolang een onderdaan van een derde land of een staatloze **gegronde vrees koestert dat hij in zijn land van oorsprong zal worden vervolgd**, hij moet worden aangemerkt als vluchteling **in de zin van de vluchtelingenrichtlijn en het Verdrag van Genève**, los van de vraag of hem formeel de vluchtelingenstatus is toegekend.

➤ Arrest M, X en X van 14 mei 2019, C-391/16 e.a.

De Dublin III-verordening bevat criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat in een lidstaat wordt ingediend door een onderdaan van een derde land of een staatloze. In het kader van de brexit heeft het Hof geoordeeld dat een **lidstaat** die kennis heeft gegeven van **zijn voornemen om zich uit de Unie terug te trekken, de verantwoordelijke lidstaat in de zin van de Dublin III-verordening blijft**. Het is echter aan elke lidstaat om uit te maken in welke omstandigheden hij ermee in wil stemmen om zelf over te gaan tot de behandeling van een verzoek om internationale bescherming waarvoor hij niet verantwoordelijk is.

► Arrest M.A. e.a. van 23 januari 2019, C-661/17

Tot slot heeft het Hof naar aanleiding van een vraag van een Duitse rechter over de toepassing van de Dublin III-verordening gepreciseerd dat een asielzoeker kan worden overgedragen aan de lidstaat die normaal gezien verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn aanvraag, **tenzij de dan te verwachten levensomstandigheden hem in een toestand van zeer verregaande materiële ontbering dreigen te doen terechtkomen, die onverenigbaar is met het verbod van onmenselijke of vernederende behandelingen**. Met andere woorden, een lidstaat kan weigeren asielzoekers over te dragen aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van de aanvraag wanneer daar sprake is van structurele tekortkomingen.

► Arresten Jawo e.a. van 19 maart 2019, C-163/17 e.a.

Rechtsstaat

Bekijk de YouTube-video

De rechtsstaat is een van de gemeenschappelijke waarden van de lidstaten van de Unie waarop de Unie is gegrondvest (art. 2 VEU). De rechtsstaat is gebaseerd op het uitgangspunt dat niemand boven de wet verheven is en kent als belangrijkste uitvloeisels ervan het legaliteitsbeginsel, de gelijkheid voor de wet, de rechtszekerheid, het verbod van willekeur, de toegang tot onafhankelijke en onpartijdige rechters evenals de eerbiediging van de mensenrechten; beginselen die door het Handvest van de grondrechten van de Unie worden gewaarborgd.

In 2019 heeft het Hof zich verschillende malen uitgesproken over het begrip rechtsstaat, onder meer in verband met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ten opzichte van de uitvoerende en de wetgevende macht. Op zijn beurt heeft het Gerecht de rechtmatigheid van handelingen van de instellingen van de Unie kunnen toetsen aan de grondrechten.

.....

In het kader van twee door de Commissie ingestelde beroepen wegens niet-nakoming heeft het Hof geoordeeld dat de **Poolse hervorming van de rechterlijke organisatie** in 2017, wat betreft de **pensioengerechtigde leeftijd** van rechters en de magistraten van het openbaar ministerie, en de Poolse wet van 2018 waarbij de pensioengerechtigde leeftijd van rechters van het Poolse hooggerechtshof is verlaagd in die zin dat zij **hun ambt na het bereiken van die leeftijd slechts afhankelijk van een door de Poolse president zelf te verlenen toestemming kunnen blijven uitoefenen**, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht aantasten.

► Arrest Commissie/Polen van 5 november 2019, C-192/18

► Arrest Commissie/Polen van 24 juni 2019, C-619/18

Het Hof heeft verder verklaard dat de in 2017 **ingestelde nieuwe tuchtkamer van het Poolse hooggerechtshof** moet voldoen aan het vereiste van onafhankelijkheid van de rechters. Als dat niet het geval is kan deze kamer zijn bevoegdheid voor geschillen over de pensionering van de rechters van het hooggerechtshof niet uitoefenen.

➤ [Arrest A.K. e.a. van 19 november 2019, C-585/18 e.a.](#)

Daarnaast heeft het Hof aangegeven dat het **Duitse openbaar ministerie, in tegenstelling tot de procureur-generaal van Litouwen en de magistraten van het openbaar ministerie in Frankrijk, onvoldoende waarborgen voor onafhankelijkheid biedt** om een Europees aanhoudingsbevel te kunnen uitvaardigen.

➤ [Arrest OG e.a. van 27 mei 2019, C-508/18 e.a.,](#)

➤ [Arrest JR e.a. van 12 december 2019, C-566/19 e.a.](#)

Het Hof heeft echter de **geldigheid** erkend **van Europese aanhoudingsbevelen** die worden uitgevaardigd door openbare ministeries die direct of indirect aan instructies van een minister of zelfs van een administratieve autoriteit kunnen worden onderworpen, indien die aanhoudingsbevelen vooraf of achteraf door onafhankelijke rechters worden getoetst. Het erkende tevens de geldigheid van aanhoudingsbevelen waaraan een vonnis ten grondslag ligt en die worden uitgevaardigd met het oog op de uitvoering van een straf, ook al is de uitvaardigende autoriteit geen rechterlijke instantie en staat tegen de beslissing van die autoriteit geen beroep in rechte open.

➤ [Arrest NJ van 9 oktober 2019, C-489/19](#)

➤ [Arrest XD van 12 december 2019, C-625/19](#)

➤ [Arrest ZB van 12 december 2019, C-627/19](#)

In een reeks arresten heeft het Gerecht de besluiten van de Raad nietig verklaard tot bevrozing van de tegoeden van zeven Oekraïense persoonlijkheden, waaronder de voormalige president van Oekraïne Viktor Yanukovych, tegen wie in die staat strafprocedures wegens verduistering van overheidsmiddelen liepen,. Het Gerecht verweet de Raad met name dat hij verzuimd had na te gaan of de Oekraïense autoriteiten de grondrechten zoals de rechten van de verdediging en het recht op effectieve rechterlijke bescherming in acht hadden genomen in die procedures.

➤ [Arrest Yanukovych/Raad e.a. van 11 juli 2019, T-244/16 e.a.](#)

Alexander Supertlamp / Shutterstock.com

Ivan Marek/shutterstock.com

Internet en de bescherming van persoonsgegevens

Bekijk de YouTube-video

De Unieregels inzake de bescherming van persoonsgegevens beogen een hecht en coherent kader voor gegevensbescherming te scheppen, ongeacht de wijze waarop deze gegevens worden verzameld (onlineaankopen, bankleningen of het zoeken naar werk). Deze regels gelden voor binnen en buiten de EU gevestigde ondernemingen en publieke en particuliere organisaties die goederen of diensten aanbieden, zoals Facebook of Amazon, wanneer zij om de persoonsgegevens van onderdanen van de EU vragen of deze opnieuw gebruiken. In 2019 heeft het Hof zich bij verschillende gelegenheden uitgesproken over de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens, met name wanneer het onlinegegevens betreft.

.....

Zo heeft het Hof in een zaak over het verzoek van een persoon tot verwijdering van het **commentaar** dat een gebruiker **op Facebook** had geplaatst en dat hem in zijn eer aantastte, geoordeeld dat het Unierecht niet eraan in de weg staat dat een hostingprovider zoals Facebook wordt gelast om informatie die inhoudelijk identiek is aan of, onder bepaalde voorwaarden, overeenstemt met informatie die door de rechter al eerder onwettig is verklaard, te verwijderen of de toegang daartoe onmogelijk te maken. Dit bevel kan zelfs wereldwijd gelden krachtens het geldende internationale recht waar de lidstaten rekening mee moeten houden.

➤ Arrest *Eva Glawischnig-Piesczek/Facebook Ireland Limited* van 3 oktober 2019, C-18/18

Het Unierecht wil de gebruiker eveneens beschermen tegen elke inmenging in zijn persoonlijke levenssfeer, onder meer tegen het risico dat verborgen identificatoren en andere soortgelijke programmatuur buiten zijn weten om binnenkomen in zijn computer. In dit kader heeft het Hof een eind gemaakt aan het debat over het uitdrukkelijk verlenen van toestemming voor de opslag en het gebruik van cookies. Het heeft namelijk geoordeeld dat de toestemming die de gebruiker van een website moet geven om **cookies** op zijn eindapparatuur te mogen plaatsen en raadplegen, specifiek moet zijn. Deze toestemming is niet geldig verleend wanneer er sprake is van een standaard aangevinkt selectiehokje dat deze gebruiker moet ontvinken wanneer hij weigert zijn toestemming te geven.

➤ Arrest Planet49 GmbH van 1 oktober 2019, C-673/17

Op het gebied van **gevoelige gegevens** heeft het Hof zijn rechtspraak nader verduidelijkt naar aanleiding van vragen van de Franse raad van state. Het constateerde dat het verbod van verwerking van bepaalde categorieën gevoelige persoonsgegevens ook geldt voor exploitanten van internetzoekmachines, zoals Google. Wanneer bij de exploitant van zo'n zoekmachine een **verzoek tot verwijdering van links uit de zoekresultaten** wordt ingediend met betrekking tot een link naar een webpagina waarop gevoelige gegevens zijn gepubliceerd, moet hij de grondrechten van degene die om verwijdering van links uit de zoekresultaten verzoekt, afwegen tegen de grondrechten van internetgebruikers die mogelijk in die gegevens geïnteresseerd zijn.

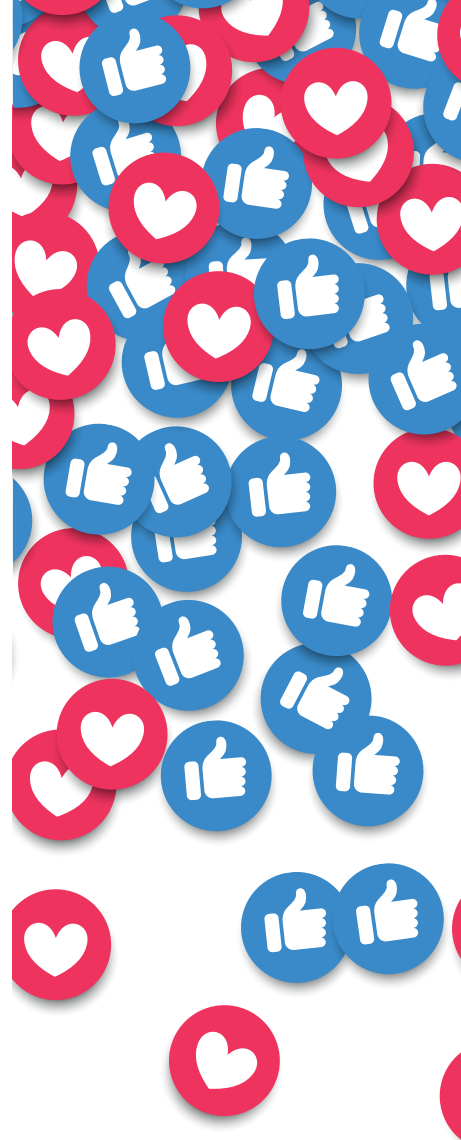
➤ Arrest GC e.a. van 24 september 2019, C-136/17

In een andere zaak over Google en een **verzoek tot verwijdering van links** heeft het Hof geoordeeld dat het Unierecht de exploitant van een zoekmachine niet ertoe verplicht om de links te verwijderen voor alle versies van zijn zoekmachine. De exploitant dient de **links** echter te **verwijderen in alle "lidstaat-specifieke" versies van zijn zoekmachine** en maatregelen te nemen die het mogelijk maken om te voorkomen of op zijn minst ernstig te ontmoedigen dat internetgebruikers die in een van de lidstaten een zoekopdracht op de naam van de betrokkene uitvoeren, toegang krijgen tot de links waarop het verzoek tot verwijdering betrekking heeft via de resultatenlijst die wordt weergegeven door een "buiten de EU" bestaande versie van deze zoekmachine.

➤ Arrest Google LLC van 24 september 2019, C-507/17

Tot slot heeft het Hof in een zaak met betrekking tot een onderneming die online kleding verkocht en haar website had voorzien van de „like“-knop van Facebook, verklaard dat de beheerder van deze website samen met Facebook verantwoordelijk kan zijn voor het verzamelen en doorzenden aan Facebook van de persoonsgegevens van de bezoekers van zijn website. Maar de beheerder van de website is in beginsel niet verantwoordelijk voor de verdere verwerking van deze gegevens door Facebook.

➤ Arrest Fashion ID GmbH van 29 juli 2019, C-40/17

Bescherming van de rechten van werknemers

Bekijk de YouTube-video

Het Unierecht verzekert de bescherming van de rechten van werknemers op verschillende manieren. Het garandeert de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling op het gebied van arbeid door discriminatie op grond van onder meer godsdienst te verbieden en door regels vast te stellen voor de gelijke beloning van mannen en vrouwen. Het Unierecht regelt de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, terwijl het tegelijkertijd beoogt te verzekeren dat het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op dit gebied wordt toegepast. Bovendien bevat het Unierecht tal van voorschriften met betrekking tot de wijze van uitvoering van arbeidsovereenkomsten, zoals de organisatie van de arbeidstijd en de verbetering van de veiligheid en gezondheid van werknemers. Ten slotte waarborgt het Unierecht de mobiliteit van de vrije beroepen binnen de Unie.

.....

In **Oostenrijk** is **Goede Vrijdag** voor leden van de evangelische kerken Augsburgse Bekenntnis en Helvetische Bekenntnis, de Oud-Katholieke Kerk en de Evangelisch-Methodistische Kerk een betaalde feestdag: wanneer een lid van een van deze kerken op deze dag arbeid verricht, heeft hij recht op een extra vergoeding voor deze feestdag. Een werknemer van Cresco Investigation die geen lid van de betrokken kerken was, had beroep tegen zijn werkgever ingesteld. Het Hof was van oordeel dat het toekennen van een betaalde feestdag op Goede Vrijdag aan uitsluitend de tot een bepaalde kerk behorende werknemers **een door het Unierecht verboden discriminatie op grond van godsdienst** vormt.

➤ Arrest Cresco Investigation van 22 januari 2019, C-193/17

In **Spanje** werd het pensioenbedrag van een gepensioneerd door het Instituto Nacional de la Seguridad Social (nationaal instituut voor de sociale zekerheid) berekend met inaanmerkingneming van het feit dat zij een groot deel van haar beroepsleven **in deeltijd** had gewerkt. Het Hof heeft geoordeeld dat de Spaanse regeling ongunstige gevolgen heeft voor deeltijdwerkers in vergelijking met voltijdwerkers, hetgeen een **indirecte discriminatie** oplevert die met name **ongunstig is voor vrouwelijke werknemers**.

➤ Arrest Villar Láz van 8 mei 2019, C-161/18

In **Frankrijk** betwistte een werkneemster de methode ter berekening van de ontslagvergoeding en de uitkering voor re-integratieverlof die de werkgever haar had uitgekeerd in het kader van haar ontslag, dat had plaatsgevonden terwijl zij deeltijds ouderschapsverlof had. Naar aanleiding van vragen van het Franse hof van heeft het Hof geconstateerd dat het aantal vrouwen met **deeltijds ouderschapsverlof** aanmerkelijk hoger ligt dan het aantal mannen, zodat **de Franse wet in strijd is met het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers**.

➤ Arrest Praxair MRC van 8 mei 2019, C-486/18

In een andere zaak was de door Bogatu, een in Ierland woonachtige Roemeens, ingediende aanvraag van **Ierse gezinsbijslagen** voor zijn in Roemenië wonende kinderen afgewezen. Deze weigering was gebaseerd op het feit dat hij geen van de voorwaarden vervulde voor het recht op gezinsbijslagen, omdat hij in Ierland geen werk in loondienst meer verrichtte en geen werkloosheidsuitkering meer ontving. Gelet op de verordening betreffende de **coördinatie van de socialezekerheidsstelsels** heeft het Hof echter gepreciseerd dat het Unierecht niet vereist dat iemand in loondienst werkt in een lidstaat om daar in aanmerking te kunnen komen voor gezinsbijslagen voor zijn in een andere lidstaat wonende kinderen.

➤ Arrest Bogatu van 7 februari 2019, C-322/17

Naar aanleiding van vragen van de Audiencia Nacional (Spaans nationaal hof van beroep) heeft het Hof geoordeeld dat de lidstaten werkgevers ertoe moeten verplichten om een **systeem voor de registratie van de dagelijkse arbeidstijd** op te zetten. Dit systeem moet **objectief, betrouwbaar en toegankelijk** zijn. Hierdoor wordt het nuttig effect verzekerd van de uit het Handvest en de arbeidstijdrichtlijn voortvloeiende rechten, die een betere bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers waarborgen.

➤ Arrest CCOO van 14 mei 2019, C-55/18

In een Griekse zaak had een **monnik** die in Cyprus over **de kwalificatie van advocaat** beschikte, de **orde van advocaten van Athene** verzocht om hem in te schrijven in het register om het beroep van advocaat te kunnen uitoefenen. Dit verzoek is afgewezen omdat zijn hoedanigheid van monnik onverenigbaar zou zijn met het beroep van advocaat. Het Hof heeft geoordeeld dat de richtlijn betreffende de vestiging van advocaten **zich verzet tegen het verbod in de Griekse wettelijke regeling waarin die onverenigbaarheid is vastgelegd**. Dat de beroeps- en gedragsregels niet zijn geharmoniseerd, **rechtvaardigt niet de strijdigheid van deze regeling met het Unierecht** en in het bijzonder met het evenredigheidsbeginsel.

➤ Arrest Monachos Eirinaios van 7 mei 2019, C-431/17

Consumenten

Bekijk de YouTube-video

Consumentenbescherming is een onderwerp dat de Europese Unie continu bezighoudt. Zo beoogt de Unie de toepassing te waarborgen van de regels die de consumenten beschermen om zodoende hun veiligheid te verzekeren en ervoor te zorgen dat zij beter op de hoogte zijn van hun rechten. In 2019 heeft het Hof bij verschillende gelegenheden en op verschillende gebieden verduidelijkt hoe ver deze rechten reiken. Zo zijn bijvoorbeeld de rechten van vliegtuigpassagiers in 2019 versterkt.

Met betrekking tot rechtstreeks aansluitende vluchten, met vertrek vanuit een lidstaat en aankomst in een derde staat via een andere derde staat, die in het kader van één boeking zijn aangekocht, heeft het Hof overwogen dat de **luchtvaartmaatschappij die de eerste vlucht heeft uitgevoerd compensatie** dient te **betalen** aan de passagiers die langdurige vertraging hebben geleden bij de aankomst van de tweede vlucht, die werd uitgevoerd door een buiten de Unie gevestigde vervoerder. Een passagier die bij zijn aankomst op de eindbestemming het slachtoffer is van een vertraging van drie uur of meer, die is **ontstaan in het kader van de tweede vlucht**, welke op basis van een codesharingovereenkomst is uitgevoerd door een in een derde land gevestigde vervoerder, kan daarom krachtens het Unierecht compensatie vorderen van de luchtvaartmaatschappij uit de Unie die de eerste vlucht heeft uitgevoerd.

➤ [Arrest České aerolinie van 11 juli 2019, C-502/18](#)

Zo heeft het Hof ook geoordeeld dat een luchtvaartmaatschappij passagiers **compensatie** moet **betalen** voor een vertraging van drie uur of meer, ook al is deze vertraging te wijten aan beschadiging van een band door een op de startbaan liggende schroef. De luchtvaartmaatschappij hoeft echter alleen compensatie te betalen **wanneer het vaststaat dat zij niet alle beschikbare middelen heeft ingezet om de vertraging van de vlucht te beperken**.

➤ [Arrest Germanwings van 4 april 2019, C-501/17](#)

In een zaak over **elektronische handel** heeft het Hof geoordeeld dat een platform als Amazon niet verplicht is om, voordat er een overeenkomst is gesloten, in alle gevallen zijn telefoonnummer aan de consument te geven. Krachtens het Unierecht moet er wel **een communicatiemiddel ter beschikking worden gesteld** zodat de consument snel contact met het platform kan opnemen en er efficiënt mee kan communiceren (een elektronisch contactformulier, een chatbox of een telefonisch terugbelsysteem).

➤ Arrest Amazon EU van 10 juli 2019, C-649/17

Daarnaast heeft het Hof op het gebied van online aankopen geoordeeld dat het **herroepingsrecht van de consument** ook geldt voor de aankoop van een **matras** waarvan het beschermfolie na levering is verwijderd. Evenals bij een kledingstuk mag er worden aangenomen dat de handelaar in staat is om de matras door middel van reiniging of ontsmetting geschikt te maken voor een nieuwe verkoop, zonder dat daarbij afbreuk wordt gedaan aan de eisen van gezondheidsbescherming of hygiëne. De consument is echter aansprakelijk voor elke waardevermindering van het product die het gevolg is van een behandeling die verder gaat dan nodig was om de aard, de kenmerken en de werking ervan vast te stellen.

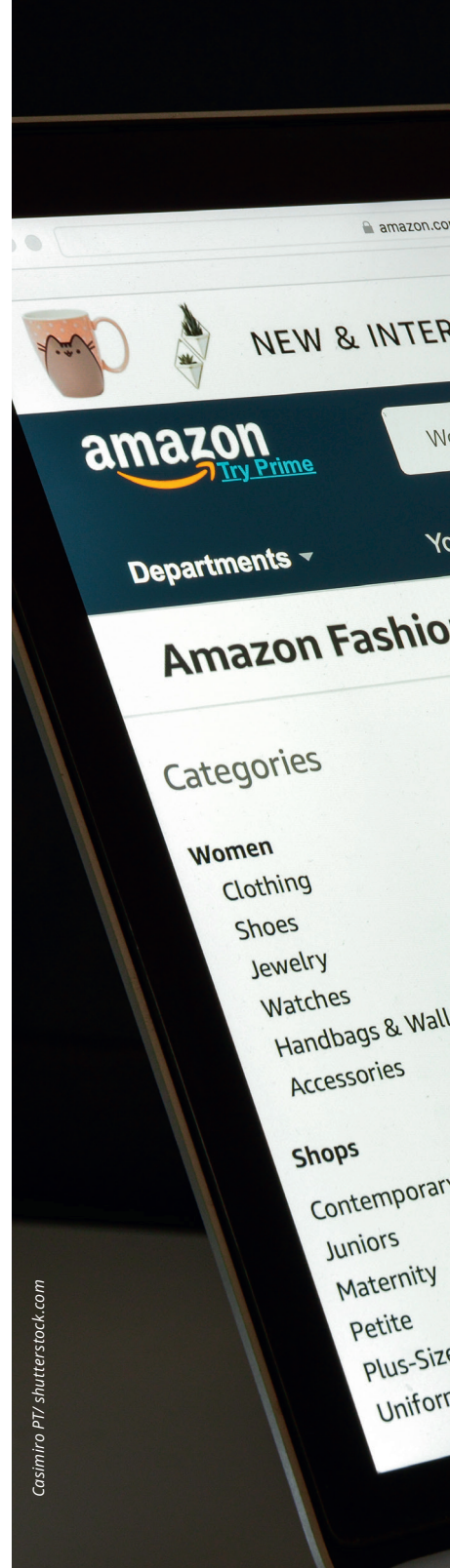
➤ Arrest slewo van 27 maart 2019, C-681/17

In een zaak over de **betaling van een treinticket via automatische afschrijving** heeft het Hof een contractuele clausule in de algemene vervoersvoorwaarden van de Duitse spoorwegonderneming Deutsche Bahn op grond waarvan een betaler slechts gebruik kon maken van het systeem van automatische afschrijving via SEPA, indien hij over een woonadres in Duitsland beschikte, in strijd met het Unierecht geacht. Deze voorwaarde van een woonadres op het nationale grondgebied komt indirect neer op de aanwijzing van de lidstaat waar de betaalrekening zich moet bevinden, terwijl het de begunstigde van een automatische afschrijving uitdrukkelijk verboden is dit te eisen.

➤ Arrest Verein für Konsumenteninformation van 5 september 2019, C-28/18

Sinds 2015 kent Duitsland een rechtsregeling waarbij een **heffing voor het gebruik van federale wegen**, met inbegrip van autosnelwegen, door personenauto's is ingevoerd. Op grond van deze regeling zou elke bezitter van een in Duitsland geregistreerd voertuig deze heffing moeten betalen in de vorm van een jaarvignet. Voor in het buitenland geregistreerde voertuigen zou de heffing slechts hoeven te worden betaald bij gebruik van de autosnelwegen. In het verlengde daarvan heeft Duitsland geregeld dat de bezitters van in Duitsland geregistreerde voertuigen een belastingvrijstelling zouden krijgen die minstens zo hoog is als de betaalde heffing. Het Hof was van oordeel dat de economische last dan in feite slechts op de bezitters en bestuurders van in andere lidstaten geregistreerde voertuigen zou komen te liggen. Het achtte deze heffing daarom discriminerend en daarmee dus in strijd met het Unierecht.

➤ Arrest Oostenrijk/ uitsland van 18 juni 2019, C-591/17

Tot slot vond het Hof in een zaak over de afgifte van het **Europese keurmerk 'biologische landbouw'** voor producten van dieren die **ritueel** zijn **geslacht zonder voorafgaande bedwelming**, dat zo'n praktijk niet de hoogste normen inzake dierenwelzijn in acht neemt. Op grond daarvan heeft het Hof geoordeeld dat het Unierecht niet toestaat dat het biologisch logo van de Europese Unie wordt aangebracht op producten van dieren die op een dergelijke wijze zijn geslacht.

➤ Arrest *Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs* van 26 februari 2019, C-497/17

Copyright

Intellectuele eigendom

De Europese Unie heeft een uiterst doeltreffend stelsel van bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten in het leven geroepen. Hierdoor zijn adequate instrumenten voorhanden om merken, octrooien, tekeningen en modellen alsmede literaire en artistieke werken te beschermen en zo nodig te verdedigen. Al deze regels versterken het concurrentievermogen van ondernemingen en dragen ertoe bij dat er meer werkgelegenheid wordt geschapen, research wordt gefinancierd en innovatie wordt beschermd. In 2019 hebben het Gerecht en het Hof zich herhaaldelijk over deze materie gebogen. Zo zijn in een aantal arresten de voorwaarden gepreciseerd waaronder een Uniemerken kan worden ingeschreven en zijn in andere arresten de contouren van de inbreuk op een model of van beschermde geografische aanduidingen verduidelijkt.

.....

Het Gerecht heeft met betrekking tot de inschrijving van een Uniemerken verduidelijkt dat kwade trouw bij de aanvraag om inschrijving van een merk tot nietigheid ervan moet leiden. Het betrokken merk bestond uit de voornaam van de voetballer Neymar Da Silva Santos Júnior. Op diens verzoek is de inschrijving nu nietig verklaard, omdat het Gerecht het ondenkbaar achtte dat de aanvrager bij de indiening van zijn aanvraag om inschrijving van het merk **NEYMAR** niet op de hoogte was van het bestaan van de voetballer. Daarnaast heeft het Gerecht geoordeeld dat de inschrijvingsaanvraag van het betwiste merk niet anders kon worden verklaard dan met de bedoeling om de bekendheid van de voetballer op parasitaire wijze te exploiteren.

► Arrest Moreira/EUIPO – Neymar Da Silva Santos Júnior, van 14 mei 2019, T-795/17

In een zaak met betrekking tot het door de onderneming **adidas** ingediende merk, dat werd gevormd door drie op dezelfde afstand van elkaar geplaatste parallel lopende strepen van gelijke lengte die in welke richting dan ook op het product zijn aangebracht, heeft het Gerecht de nietigheid bevestigd van het betrokken merk wegens niet-gebruik, omdat adidas niet had aangetoond dat dit merk was gebruikt op het hele grondgebied van de Unie en dat het op het gehele grondgebied van de Unie “onderscheidend vermogen” had verkregen door het gebruik ervan.

► Arrest adidas/EUIPO – Shoe Branding Europe, van 19 juni 2019, T-307/17

Een ander begrip in het merkenrecht waarover het Gerecht zich heeft moeten buigen, is de vorm waarvan de essentiële kenmerken noodzakelijk zijn om een technische uitkomst te verkrijgen. Het ter beoordeling van het Gerecht voorgelegde merk was een beeldmerk dat het spel **Rubik's Cube** weergaf. De inschrijving ervan is nietig verklaard omdat het Gerecht van oordeel was dat het essentiële kenmerk, dat werd gevormd door zwarte lijnen die elkaar horizontaal en verticaal kruisen op elk van de zijden van de kubus, waardoor elke zijde wordt verdeeld in negen kleine kubussen van dezelfde grootte, verdeeld over drie rijen van drie, noodzakelijk was om de beoogde technische uitkomst te verkrijgen.

► Arrest Rubik's Brand Ltd/EUIPO, van 24 oktober 2019, T-601/17

Op het gebied van het merkenrecht bestaat de mogelijkheid om oppositie tegen een inschrijvingsaanvraag in te stellen wanneer er verwarringsgevaar bestaat tussen het teken waarvan inschrijving wordt aangevraagd en een ouder teken. Zo verzette de houder van het **merk CHIARA** zich tegen de inschrijving van een teken dat werd gevormd door de twee woordelementen CHIARA en FERRAGNI in zwarte hoofdletters waarvan de letters i vetgedrukt zijn, en een boven deze woordelementen geplaatst beeldelement, bestaande uit een tekening die een oog met lange zwarte wimpers afbeeldt. Het Gerecht was van oordeel dat de tekens slechts een geringe mate van visuele en fonetische overeenstemming vertoonden en begripsmatig van elkaar verschilden. Bovendien worden de betrokken producten (tassen en kleding) in het algemeen verkocht in zelfbedieningswinkels, waar de aankoop hoofdzakelijk gebaseerd is op een visuele keuze, zodat de verschillen tussen de twee merken uitsluiten dat de consument zou kunnen denken dat zij dezelfde herkomst hebben.

► Arrest Serendipity e.a. (Chiara Ferragni)/EUIPO, van 8 februari 2019, T-647/17

Het Gerecht heeft zich ook moeten buigen over een vraag op het gebied van het tekeningen- en modellenrecht en wel in relatie tot een **scooter**-model. Het Gerecht diende te bepalen of het Gemeenschapsmodel van een scooter van een Chinese onderneming, de kenmerken reproduceerde van het model Vespa LX van de Italiaanse onderneming Piaggio. Het Gerecht heeft de twee modellen met elkaar vergeleken en geconcludeerd dat beide scooters een verschillende algemene indruk wekken en dat het eerste model een eigen karakter heeft, vergeleken met het tweede model. Terwijl de scooter van de Chinese onderneming in grote lijnen door hoekige lijnen wordt gedomineerd, ligt bij de scooter **Vespa LX** het accent op ronde lijnen. Op grond hiervan heeft het Gerecht het verzoek van de Italiaanse onderneming afgewezen en inschrijving van de Chinese scooter toegestaan.

► Arrest Piaggio & C./EUIPO – Zhejiang Zhongneng Industry Group (Vespa) van 24 september 2019, T-219/18

Op het gebied van oorsprongsbenamingen heeft het Hof verklaard dat de bescherming van de benaming „Aceto Balsamico di Modena”, die sinds 2009 staat ingeschreven in het register van beschermde oorsprongsbenamingen (BOB's) en beschermde geografische aanduidingen (BGA), zich niet uitstrekt tot het gebruik van de niet-geografische bestanddelen ervan, zoals de termen „aceto” en „balsamico”. De Duitse producent mag zijn producten dus aanduiden met de termen „balsamico” en „deutscher balsamico”.

➤ Arrest Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena/Balema, van 4 december 2019, C-432/18

Ten slotte heeft het Hof zich moeten uitspreken over **sampling** en de eventuele inbreuken op de rechten van een fonogramproducent. In een zaak met betrekking tot de Duitse muziekgroep **Kraftwerk** oordeelde het dat het ongeoorloofd vastleggen — door middel van sampling — van een geluidsfragment van een fonogram op een ander fonogram inbreuk kan maken op de rechten van de producent die daarvoor geen toestemming heeft gegeven. Daarentegen maakt het gebruik van zo'n geluidsfragment om dit in een gewijzigde en voor het oor onherkenbare vorm te gebruiken, geen inbreuk op deze rechten, ook niet wanneer daarvoor geen toestemming is verleend.

➤ Arrest Pelham e.a., van 29 juli 2019, C-476/17

Murvin/shutterstock.com

balsamic vinegar

Staatssteun

Om de goede werking van de interne markt te verzekeren ziet de Europese Unie erop toe dat de regels van de vrije mededinging op deze markt worden nageleefd. Daartoe behoren ook regels die het de lidstaten verbieden om aan marktdeelnemers subsidies toe te kennen waarvoor hun concurrenten niet in aanmerking komen. In 2019 hebben het Hof en het Gerecht verschillende zaken op het gebied van staatssteun behandeld op een veelvoud van terreinen, variërend van hernieuwbare energie en voetbal tot de Formule 1. Daarnaast zijn er ook arresten op fiscaal gebied geweest, met name in relatie tot zogeheten fiscale rulings van sommige lidstaten die multinationals een bijzondere fiscale behandeling hebben gegeven die de Commissie als onverenigbaar met de interne markt heeft aangemerkt.

.....

Met betrekking tot nationale **fiscale rulings** heeft het Gerecht het besluit van de Commissie bekrachtigd over de steunmaatregel van **Luxemburg** ten gunste van **Fiat Chrysler Finance Europe (FFT)**, een onderneming van de Fiat-groep die financiële diensten verleent aan de in Europa gevestigde ondernemingen van die groep. Het Gerecht merkte op dat de vergoeding voor deze diensten niet door de markt was bepaald en dat deze praktijk, die door de Luxemburgse autoriteiten was goedgekeurd, FFT in staat heeft gesteld haar fiscale last te verlagen in het nadeel van haar concurrenten waarvoor de normale regels van het Luxemburgse belastingrecht golden.

► Arrest Luxemburg en Fiat Chrysler Finance Europe/Commissie van 24 september 2019, T-755/15 e.a.

Daarentegen heeft het Gerecht in een andere zaak betreffende een fiscale **ruling** het besluit van de Commissie nietig verklaard betreffende de steunmaatregel van **Nederland** ten gunste van **Starbucks**. Volgens het Gerecht was de Commissie er niet in geslaagd om aan te tonen dat Starbucks een concurrentievoordeel had genoten als gevolg van de fiscale behandeling door de Nederlandse autoriteiten van concerntransacties binnen de Starbucksgroep.

► Arresten Nederland, Starbucks e.a./Commissie van 24 september 2019, T-760/15 e.a.

Eveneens op het gebied van de beoordeling van fiscale maatregelen van lidstaten in het licht van de mededingingsregels van de Unie, heeft het Gerecht geconstateerd dat zowel de **Poolse belasting in de detailhandelssector** als de **Hongaarse advertentiewet** verenigbaar zijn met deze regels. Het Gerecht merkte op dat de enkele omstandigheid dat deze fiscale lasten niet zwaar wegen op de activiteiten van de belastingplichtigen met lage inkomsten, maar progressief zijn ten aanzien van belastingplichtigen die een hoge omzet hebben, niet reeds betekent dat daarmee een concurrentievoordeel wordt toegekend aan ondernemingen met lagere inkomsten. Deze fiscale regels stroken met het doel om middelen te genereren voor de algemene begroting, zodat grote ondernemingen die van andere schaalvoordelen kunnen profiteren, naar verhouding meer belasting betalen dan kleine ondernemingen.

► [Arrest Polen/Commissie van 16 mei 2019, T-836/16 e.a.,](#)

► [Arrest Hongarije/Commissie van 27 juni 2019, T-20/17](#)

Het Gerecht heeft verder een besluit van de Commissie nietig verklaard waarbij deze instelling had verklaard dat de steun van een **privaatrechtelijk consortium van Italiaanse banken** ten bate van een van zijn leden staatssteun vormde. Deze interventie had een vrijwillig karakter en had tot doel om aan in financiële moeilijkheden verkerende leden een voordeliger oplossing voor de terugbetaling van deposanten te bieden dan verplichte interventie die door de Italiaanse wet voorgeschreven wordt. Volgens het Gerecht heeft de Commissie de deelname van de Italiaanse Staat aan deze interventie of het gebruik van Italiaanse staatsmiddelen niet aangetoond, zodat deze interventie niet kan worden aangemerkt als staatssteun.

► [Arrest Italië/Commissie van 19 maart 2019, T-98/16 e.a.](#)

Op het gebied van sport heeft het Gerecht het besluit van de Commissie nietig verklaard waarbij zij de belastingregeling ten gunste van de **Spaanse voetbalclubs FC Barcelona, Real Madrid, Athletic Bilbao en Atlético Osasuna** had aangemerkt als steunmaatregel. In tegenstelling tot de andere Spaanse sportclubs, die zich hadden moeten omvormen tot sportieve vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, hadden deze vier clubs hun statuut van entiteit zonder winsttoegmerk behouden, waardoor zij volgens de Commissie in aanmerking kwamen voor een lager nominaal belastingtarief. Volgens het Gerecht heeft de Commissie echter verzuimd om na te gaan of dit belastingvoordeel werd gecompenseerd door het feit dat voor de fiscale aftrek in verband met de aankoop van nieuwe spelers een lager plafond voor deze vier clubs gold dan voor de andere clubs.

► [Arresten Athletic Club en Fútbol Club Barcelona/Commissie van 26 februari 2019, T-679/16 e.a.](#)

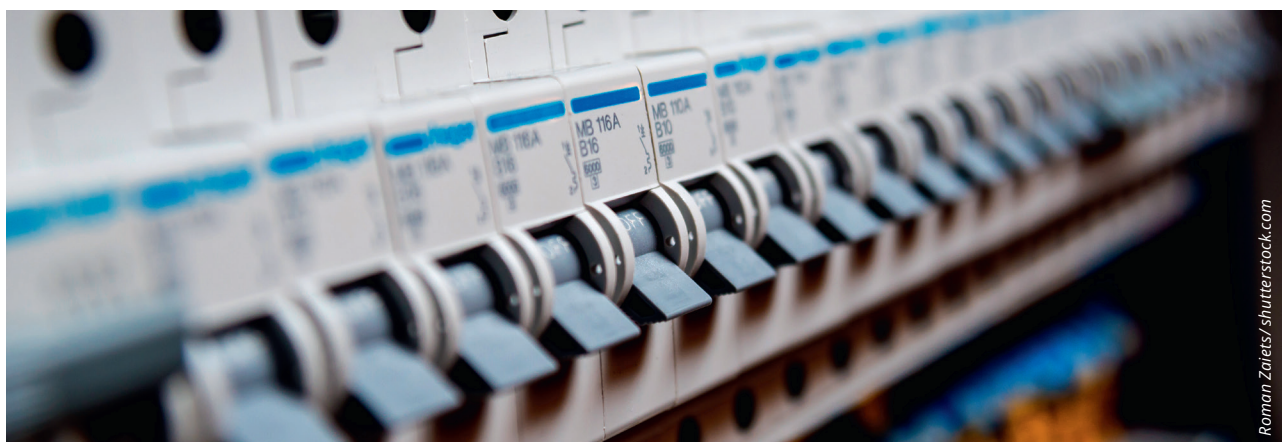
Op hetzelfde gebied heeft het Gerecht het besluit van de Commissie bekrachtigd dat aan de nieuwe eigenaar van het **autocircuit Nürburgring** niet kan worden opgelegd om de onwettige staatssteun die de voormalige eigenaren hadden genoten, aan de Duitse autoriteiten terug te betalen. De procedure op basis waarvan de exploitatie van het circuit was toegewezen, was op een openbare, transparante en niet-discriminerende wijze gevoerd en had geleid tot een marktconforme verkoopprijs, terwijl er ook geen sprake was van "economische continuïteit" tussen de voormalige eigenaren en de nieuwe eigenaar.

► [Arresten NeXovation en Ja zum Nürburgring/Commissie van 19 juni 2019, T-353/15 e.a.](#)

Op zijn beurt heeft het Hof in hogere voorziening het besluit van de Commissie nietig verklaard waarbij deze instelling had vastgesteld dat de Duitse wet betreffende hernieuwbare energiebronnen staatssteun vormde omdat er een hogere prijs dan de marktprijs zou worden gegarandeerd aan ondernemingen die elektriciteit uit hernieuwbare bronnen opwekken, terwijl de bijdrage aan de financiering van deze verhoogde prijs werd verlaagd voor ondernemingen in de maakindustrie met een hoge elektriciteitsconsumptie. De Commissie heeft niet aangetoond dat met de uit deze wet voortvloeiende voordelen staatsmiddelen waren gemoeid waardoor die voordelen steunmaatregelen zouden hebben gevormd.

► Arrest Duitsland/Commissie van 28 maart 2019, C-405/16 P

Roman Zolov / shutterstock.com

B | KERNCIJFERS OVER DE GERECHTELIJKE WERKZAAMHEDEN

HOF VAN JUSTITIE

Tot het Hof van Justitie kan men zich hoofdzakelijk wenden met:

- **verzoeken om een prejudiciële beslissing**, wanneer een nationale rechter twijfelt over de interpretatie van de wetgeving of besluiten van de Unie of over de geldigheid daarvan. De nationale rechter schorst dan de behandeling **van de bij hem lopende zaak** en wendt zich tot het Hof van Justitie, dat zich uitspreekt over de uitlegging van de betrokken bepalingen of over de geldigheid daarvan. Op basis van de informatie in de beslissing van het Hof van Justitie kan de nationale rechter het aan hem voorgelegde geschil dan beslechten. In zaken waarin een antwoord op zeer korte termijn noodzakelijk is (bijvoorbeeld asielzaken of zaken over grenscontroles of kinderontvoering, etc.), kan een **prejudiciële spoedprocedure („PPU”)** worden gevolgd;
- **hogere voorzieningen**, beroepen tegen de beslissingen van het Gerecht: indien nodig, kan het Hof van Justitie dan een beslissing van het Gerecht vernietigen (vergelijkbaar met een beroep in cassatie, waarbij de zaak niet meer inhoudelijk wordt behandeld en de zaak zich beperkt tot de vraag of het Gerecht de regelgeving correct heeft toegepast);
- **rechtstreekse beroepen**, die meestal gericht zijn op:
 - ♦ de ongeldigverklaring van wetgeving of besluiten van de Unie („**beroep tot nietigverklaring**”) of
 - ♦ de vaststelling dat een lidstaat het Unierecht niet heeft nageleefd („**beroep wegens niet-nakoming**”). Wanneer een lidstaat niet de nodige maatregelen treft om te voldoen aan een arrest waarbij een niet-nakoming is vastgesteld, kan dit ertoe leiden dat het Hof van Justitie hem een geldstraf oplegt in een tweede beroep, de zogenoemde „**dubbele niet-nakoming**”;
- een verzoek om **advies** over de verenigbaarheid met de EU-Verdragen van een overeenkomst die de Unie met een derde land of een internationale organisatie wil sluiten. Dit verzoek kan worden ingediend door een lidstaat of door een Europese instelling (Parlement, Raad of Commissie).

966 NIEUWE ZAKEN

641 PREJUDICIËLE PROCEDURES

waarvan **20** PPU

41 RECHTSTREEKSE BEROEPEN waarvan

35 niet-nakomingsberoepen en 2 „dubbele niet-nakomingsberoepen”

Lidstaten waarvan de meeste verzoeken afkomstig zijn:

DUITSLAND	114	SPANJE	64	POLEN	39
ITALIË	70	ROEMENIË	49		

HOGERE VOORZIENINGEN TEGEN BESLISSINGEN VAN HET GERECHT

266

ADVIES

1

AANVRAGEN VOOR RECHTSBIJSTAND

7

Een partij die niet in staat is om de proceskosten te dragen, kan kosteloze rechtsbijstand aanvragen.

865 AFGESLOTEN ZAKEN

601 PREJUDICIËLE PROCEDURES

waarvan **10** PPU

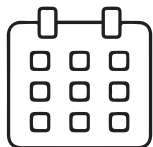
42 RECHTSTREEKSE BEROEPEN waarbij 25 niet-nakomingen zijn vastgesteld tegen 15 lidstaten waarvan 1 arrest inzake een „dubbele niet-nakoming”

210 HOGERE VOORZIENINGEN TEGEN BESLISSINGEN VAN HET GERECHT

waarvan 28 tot vernietiging van de beslissing van het Gerecht hebben geleid

1

ADVIES

**GEMIDDELDE
PROCESDUUR**

14,4 maanden

**GEMIDDELDE DUUR VAN DE
PREJUDICIËLE SPOEDPROCEDURES**

3,1 maanden

1 102 **AANHANGIGE
ZAKEN OP** 31 DECEMBER 2019

HOOFDZAKELIJK BEHANDELDE ONDERWERPEN

Belastingen	94
Consumentenbescherming	81
Douane-unie	22
Intellectuele en industriële eigendom	62
Landbouw	33
Mededinging en staatssteun	123
Milieu	60
Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht	113
Sociaal recht	55
Vervoer	42
Vrijheden van verkeer en vestiging en interne markt	94

GERECHT

Tot het Gerecht kan men zich in „eerste aanleg” wenden met „rechtstreekse beroepen” (zonder tussenkomst van een nationale rechter) die worden **ingesteld door natuurlijke personen of rechtspersonen (bedrijven, verenigingen, etc.) en door de lidstaten** tegen wetgeving of besluiten van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie, en rechtstreekse beroepen om vergoeding te krijgen voor schade die door de instellingen of hun personeelsleden is veroorzaakt. Een groot deel van de rechtszaken bij het Gerecht zijn van economische aard: intellectuele eigendom (merken, tekeningen en modellen van de Europese Unie), mededinging, staatssteun, banktoezicht en toezicht op de financiële sector.

Het Gerecht is ook bevoegd om in ambtenarenzaken uitspraak te doen over geschillen tussen de Europese Unie en haar personeelsleden.

Tegen de beslissingen van het Gerecht kan een „hogere voorziening” worden ingesteld bij het Hof van Justitie. In zaken die reeds tweemaal zijn onderzocht (door een onafhankelijke kamer van beroep en vervolgens door het Gerecht), laat het Hof van Justitie de hogere voorziening uitsluitend toe wanneer daarbij een vraag aan de orde komt die belangrijk is voor de eenheid, de samenhang of de ontwikkeling van het Unierecht.

939 NIEUWE ZAKEN

848 RECHTSTREEKSE
BEROEPEN

waarvan

157

staatssteun- en mededingingszaken (waaronder
3 beroepen die door de lidstaten zijn ingesteld)

270

intellectuele- en industriële-eigendomszaken

87

EU-ambtenarenzaken

334

andere rechtstreekse beroepen (waaronder
12 beroepen die door de lidstaten zijn ingesteld)

AANVRAGEN VOOR RECHTSBIJSTAND

55

Een partij die niet in staat is om de proceskosten te
dragen, kan kosteloze rechtsbijstand aanvragen

874 AFGESLOTEN ZAKEN

787 RECHTSTREEKSE
BEROEPEN

waarvan

102

Staatssteun- en mededingingszaken

318

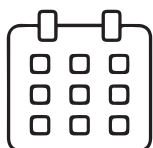
Intellectuele en industriële eigendom

107

EU-ambtenarenzaken

260

andere rechtstreekse beroepen

**GEMIDDELDE
PROCESDUUR**

16,9 maanden

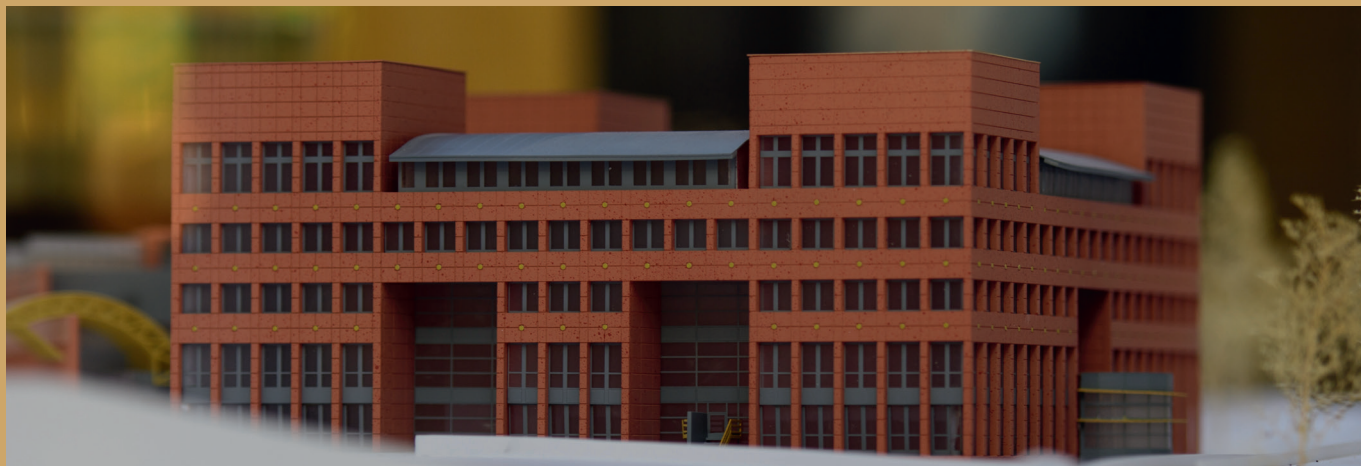
**BESLISSINGEN WAARTEGEN HOGERE VOORZIENING
BIJ HET HOF VAN JUSTITIE IS INGESTELD**

30 %

1 398 **AANHANGIGE
ZAKEN** OP 31 DECEMBER 2019

HOOFDZAKELIJK BEHANDELDE ONDERWERPEN

Aanbestedingen	15
Beperkende maatregelen	72
Economisch en monetair beleid	138
EU-Ambtenarenstatuut	141
Intellectuele en industriële eigendom	274
Landbouw	22
Mededinging	64
Milieu	12
Staatssteun	278
Toegang tot documenten	30

EEN JAAR VAN OPENHEID EN UITWISSELING

A | BELANGRIJKSTE EVENEMENTEN

De dialoog tussen het Hof van Justitie van de Europese Unie en de nationale rechters en Europese burgers blijft niet beperkt tot gerechtelijke procedures. Elk jaar wordt er bij tal van gelegenheden van gedachten gewisseld.

Wat dat betreft is 2019 een jaar van vele gebeurtenissen, ontmoetingen en discussies geweest, die bijdragen tot de verspreiding van het recht en de rechtspraak van de Unie en tot het begrip daarvan.

5 april

De *European Law Moot Court* viert zijn 30^e verjaardag

Het Hof ontvangt de finalisten van de *European Law Moot Court*, een internationale wedstrijd waarbij een pleitzitting op het gebied van het recht van de Europese Unie wordt gesimuleerd, die in 2019 zijn 30^e verjaardag viert. Deze wedstrijd, die tegenwoordig als de meest prestigieuze „moot court” binnen het recht van de EU wordt gezien, heeft tot doel om de praktische kennis van het Unierecht bij rechtenstudenten te bevorderen. Circa 80 teams van universiteiten uit Europa maar ook daarbuiten nemen eraan deel. De editie 2018-2019 heeft betrekking op de onafhankelijkheid van nationale rechterlijke instanties, het Europees aanhoudingsbevel en de bevoegdheid van nationale rechters die niet in in laatste instantie beslissen, om prejudiciële vragen aan het Hof te stellen. Na de regionale finales in **Ljubljana, Madrid, Florence en Athene** worden de beste teams uitgenodigd voor de eindfinale, die elk jaar bij het Hof plaatsvindt. Na beraadslaging van de jury, die is samengesteld uit leden van het Hof en het Gerecht, wordt het team van de **Katholieke Universiteit Leuven** uitgeroepen tot winnaar van de editie 2019. De prijzen voor „beste advocaat-generaal” en „beste gemachtigde van de Commissie” worden uitgereikt aan Laura Tribess, van de **Universiteit van Genève** en aan Demi van den Berg, van de **Radboud Universiteit in Nijmegen**. De prijs voor „beste schriftelijke opmerkingen” gaat tot slot naar de **Universiteit van Osnabrück**.

3 en 4 mei

Finale van de *Central and Eastern European Moot Court*

Ook de eindfinale van de *Central and Eastern European Moot Court*, die dit jaar zijn 25^e verjaardag viert, vindt plaats bij het Hof. Een 16-tal teams van universiteiten van Midden- en Oost-Europa presenteren hun argumenten over verschillende onderwerpen zoals migratie, de Algemene verordening inzake gegevensbescherming, de rechtsstaat en aansprakelijkheid van de staat, ten overstaan van een panel van rechters van het Hof van Justitie en het Gerecht, voorgezeten door advocaat-generaal Sharpston. Winnaar van de editie 2019 is het team van de **Universiteit van Zagreb**, dat in de eindfinale is uitgekomen tegen het team van de nationale universiteit „Kiev-Mohyla Academie” (Oekraïne). Julia Jeleńska, van de **Universiteit van Warschau** en Anna Yatsyshyn, van de nationale universiteit „Kiev-Mohyla Academie” (Oekraïne) krijgen elk de prijs voor het „beste pleidooi” toegekend. De prijs voor de „beste schriftelijke opmerkingen” gaat tot slot naar het team van de **Karlsuniversiteit in Praag**.

Ronde tafel „De rechter en het mededingingsrecht”

Het Gerecht organiseert een Ronde tafel over de evaluatie van de verschillende stelsels van rechterlijk toezicht in het mededingingsrecht, geldboeten, het omgaan met complexe technisch-economische argumenten door rechters en de digitalisering van de economie. Doel is om **ervaringen en goede praktijken uit te wisselen** tussen de belangrijkste rechterlijke instanties die bevoegd zijn op het gebied van het economisch recht. De Ronde tafel wordt voorgezeten door een prestigieus panel: Giovanni Pitruzzella, advocaat-generaal bij het Hof, Stéphane Gervasoni, rechter in het Gerecht, Douglas H. Ginsburg, *Senior Judge* in de United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit en professor aan de George Mason University's Scalia Law School, en professor dr. Jürgen Kühnen, rechter in het Oberlandesgericht Düsseldorf (hoogste rechterlijke instantie van de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen).

14 juni

18 september

Paneldiscussie « Un Palais dans la Cité »

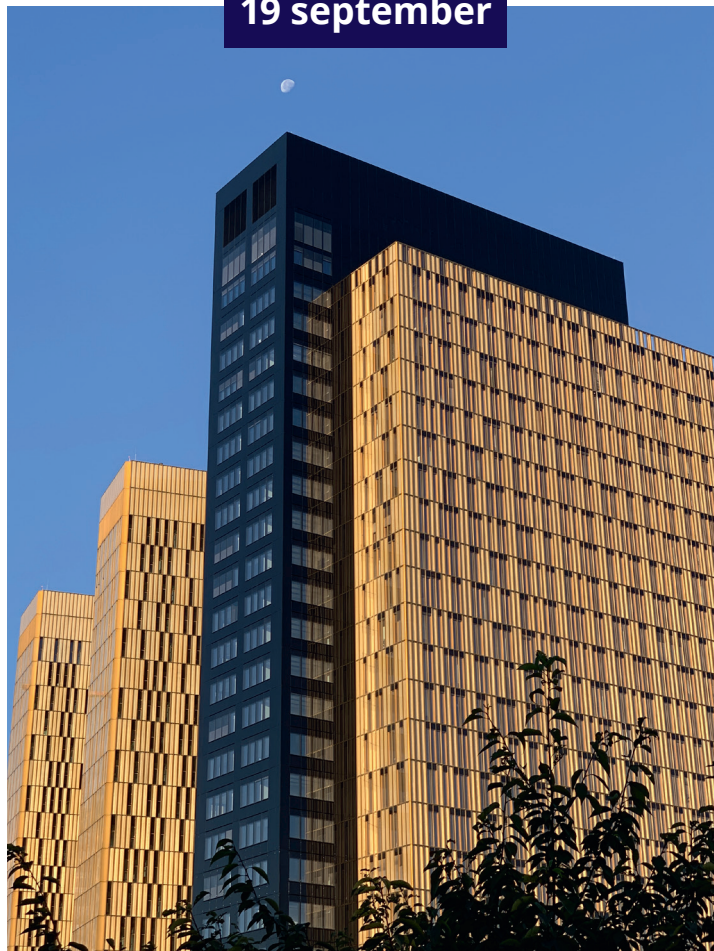
De dag voorafgaand aan de plechtige opening van de derde toren wordt een **paneldiscussie** georganiseerd over de architectonische uitdagingen die gepaard gaan met de bouw van een complex van gerechtsgebouwen. Ingeleid door François Biltgen (Luxemburg), rechter in het Hof van Justitie en voorzitter van de Bouwcommissie, wordt de discussie geleid door Antoine Garapon, secretaris-generaal van het Franse Institut des hautes études sur la justice (IHEJ). Ook de ontwerper van de 4e en 5e uitbreiding van het Paleis van het Hof, de architect Dominique Perrault, en de architect Bernard Plattner behoren tot de deelnemers. Ter gelegenheid van de inwijding is er ook een **expositie** over de ontstaansgeschiedenis van de gebouwen van het Hof vanaf de inwijding van het oude Paleis in 1973 tot nu.

Plechtige opening van de derde toren

De nieuwe toren wordt ingewijd door president Koen Lenaerts, in aanwezigheid van Zijne Koninklijke Hoogheid Groothertog Henri van Luxemburg en de Luxemburgse premier Xavier Bettel. Met zijn 115 meter is dit het **hoogste gebouw** van Luxemburg.

19 september

25 september

Colloquium ter gelegenheid van het 30-jarig jubileum van het Gerecht

Het Gerecht van de Europese Unie viert zijn 30-jarig jubileum. Het was op 25 september 1989 dat de eerste leden van deze rechterlijke instantie, die bij besluit van de Raad van 24 oktober 1988 is ingesteld, hun ambt hebben aanvaard. Ter gelegenheid van dit jubileum wordt in de grote zittingszaal van het Paleis een colloquium gehouden over het thema „Het Gerecht van de Europese Unie in het digitale tijdperk”, dat is toegespitst op twee onderwerpen: „**Een toegankelijke rechtsbedeling**” en „**Kwalitatief hoogwaardige en doeltreffende rechtspleging**”. Tal van vertegenwoordigers van Europese, nationale en internationale instellingen en een grote groep van rechtsgeleerden, rechters, juristen en advocaten uit alle lidstaten nemen deel aan het colloquium, in aanwezigheid van Sam Tanson, de Luxemburgse minister van Cultuur, Huisvesting en Justitie.

Open dag

Zoals elk jaar opent het Hof van Justitie zijn deuren voor het publiek. Dit jaar vindt de open dag plaats in oktober, na de inwijding van de derde toren van het gebouwencomplex van het Hof, zodat dit unieke bouwwerk aan het publiek kan worden getoond. **Meer dan 4 800** mensen komen naar het voorplein van het Paleis voor een bezoek aan de instelling, het hoogste aantal bezoekers dat een open dag ooit heeft aangetrokken. Er vinden **rondleidingen** in alle talen plaats om aan het grote publiek de taken en de werking van de rechterlijke instanties en de diensten van de instelling uit te leggen. Verspreid over het parcours van de rondleiding (griffie van het Gerecht, directoraat-generaal Meertaligheid, Personeelsadministratie, Onderzoek en Documentatie, Bibliotheek, Gebouwen en Veiligheid, EMAS) staan overal stands van de diensten van de instelling waar belangstellende bezoekers meer te weten kunnen komen over de werkzaamheden van het Hof. De bezoekers hebben ook toegang tot de **27^e verdieping van de toren**, waar zij van een uitzonderlijk panoramisch uitzicht over de regio kunnen genieten. Het Hof is dit jaar de enige instelling van de Europese Unie die een open dag in Luxemburg organiseert.

19 oktober

13 en 14 november

Seminar „pleidooi voor en toonbeeld van meertaligheid”

Sinds 2018, het jaar van de 60^e verjaardag van de Verordening inzake het taalgebruik in de Europese Unie, hanteert het Hof de zogeheten „meertalige aanpak”. Deze aanpak omvat een reeks acties die bedoeld zijn om het begrip en het aanzien van meertaligheid op juridisch gebied te vergroten. Zo heeft het Hof dit jaar op 13 en 14 november een seminar georganiseerd, getiteld „Pleidooi voor en toonbeeld van meertaligheid”.

Aan dit seminar namen onder meer deel mevrouw Delmas-Marty, emeritus hoogleraar aan het Collège de France, mevrouw Gendreau-Massaloux, adviseur van de secretaris-generaal van de Franse academie van wetenschappen en de heer Trabant, lid van de academie van wetenschappen van Berlijn-Brandenburg, en Barbara Cassin.

Barbara Cassin is een Franse filoloog, hellenist en filosoof. Zij is onderzoeksdirecteur van het Franse nationale centrum voor wetenschappelijk onderzoek (CNRS) en is in 2018 verkozen tot lid van de Académie française.

„Op uitnodiging van het Hof van Justitie van de Europese Unie en in het gezelschap van Mireille Delmas-Marty, Michèle Gendreau-Massaloux en Jürgen Trabant heb ik deze instelling afgelopen november leren kennen. Tijdens dit bezoek heb ik iedereen mogen ontmoeten die binnen deze instelling een rol van belang speelt, variërend van de president en de griffier, via de verschillende diensthoofden, tot het essentiële raderwerk van de tolken. Dit heeft niet alleen een grote indruk op mij gemaakt, het heeft mij ook ontroerd.

Terwijl mijn ervaring bij de Commissie in Brussel, waar ik een tijdlang werkzaam ben geweest als „expert à haut niveau” (zoals dit in een ongelukkige samentrekking van het Frans en Engels heet) bij de met meertaligheid belaste commissie – toen deze nog bestond – mij enige zorgen had gebaard, heeft mijn bezoek aan Luxemburg mij juist vertrouwen in Europa gegeven.

De taal van Europa, dat is de vertaling, zei Umberto Eco. Precies, het Hof is echt meertalig, het spreekt in talen en houdt niet op te vertalen.

Hoewel het Frans, de erfgenaam van het Romeinse recht, als gemeenschappelijke taal dient bij de **beraadslagingen**, worden alle talen van de Unie daadwerkelijk gebezigd, dankzij de juristen-linguïsten en de vertalers. Omdat een zaak wordt ingediend in een van de 24 talen (**de procestaal**), zal ook het arrest worden uitgesproken in die taal. Daarnaast zal het, doorgaans op dezelfde dag nog, beschikbaar zijn in de overige 23 talen. Tussen de cultuur en de wereldbeschouwing van het Engels van de common law en die van het Frans van het Romeinse recht – zonder de eigen wetgeving van elk van de 28 landen te vergeten – bestaan er uiteindelijk slechts „onvertaalbare woorden”, te beginnen met ‘right’ dat iets

in de richting van „recht” betekent en ‘law’ dat veeleer duidt op „wet”. Wat ik het meest opzienbarend vind, is de wijze waarop deze onvertaalbare woorden per geval dwingen tot nieuwe vondsten: het Hof creëert autonome begrippen die deel uitmaken van het Unierecht. Dit geldt bijvoorbeeld voor woorden als „travailleur” (werknemer), „époux” (echtgenoot) en „infraction” (inbreuk): al deze woorden hebben een andere betekenis gekregen ten behoeve van en door middel van het Unierecht en ze hebben een meer complexe en ruimere inhoud dan in de Franse terminologie.

Hierdoor ontstaat er een supranationale taal, het Europees, een taal die echt ondergedompeld is in de wereld. Dit „Europees” lijkt in geen enkel opzicht op het ‘Globish’, dat het taalniveau eenvormig naar beneden haalt en waar Brussel de deelnemers van aanbestedingsprocedures aan heeft laten wennen.

Met deze twee wapens, namelijk de vertaling als deskundigheid op het gebied van verschillen en de vertaling als schepper van terminologische vondsten waarin deze verschillen versmelten tot een meer complexe eenheid, kan het Hof van Justitie van de Europese Unie in mijn ogen als een lichtend baken fungeren voor een Europa dat verenigd is in diversiteit.

De volgende etappe zal zijn om het merendeel van de documenten in al die talen bij het Hof zijn geproduceerd op te nemen in de geavanceerde technieken van computerondersteunde vertaling zoals Deep Learning – met behoud van de vertrouwelijkheid ervan –, zodat de parels van de juristen-linguïsten direct kunnen worden gebruikt. Een idee voor de toekomst van Europa?”

Barbara Cassin

De rechters **beraadslagen** op basis van een ontwerp-arrest dat door de rechter-rapporteur is opgesteld in het Frans, zonder hulp van vertalers of tolken.

Voor elke zaak wordt een **procestaal** bepaald. Voor prejudiciële verwijzingen is dat de taal van de nationale rechterlijke instantie die zich tot het Hof van Justitie wendt. In rechtstreekse beroepen is het de taal waarin het verzoekschrift is opgesteld.

De Europese Commissie, hoedster van de Verdragen, kan een inbreukprocedure beginnen tegen de lidstaat die zijn verplichtingen niet nakomt. Indien de inbreuk voortduurt, leidt de Commissie een beroep wegens niet-nakoming tegen die lidstaat in.

18 en 19 november

Symposium van magistraten

Gelet op de verscheidenheid aan rechtstradities en -stelsels in de Europese Unie vormen de nauwe betrekkingen tussen het Hof van Justitie en de nationale rechters een hoeksteen van de rechtsorde van de Unie. Een permanente dialoog is van essentieel belang om de rechtsstaat waarop de Unie is gegrondvest te doen eerbiedigen en het begrip van de wetgeving en de stelsels van de lidstaten te bevorderen. Een van de vele maatregelen die het Hof neemt om deze dialoog te stimuleren, is dat het sinds 1968 jaarlijks een Symposium van magistraten organiseert. Deze bijeenkomsten zijn een gelegenheid om de samenwerking en het vertrouwen te versterken, niet alleen tussen het Hof van Justitie en de nationale rechters, maar ook tussen de nationale rechters onderling.

Tijdens het 51^e Symposium van magistraten ontmoeten in 2019 **159 hoge rechters** van de grondwettelijke hoven en hoogste rechtscolleges **uit de 28 lidstaten** en de leden van de instelling elkaar. In zijn welkomstwoord herinnert president Lenaerts eraan dat het Hof groot belang hecht aan „zijn betrekkingen met de nationale rechters”. Hij onderstreept dat „deze ontmoeting interactief wil zijn, dat wil zeggen een wederzijdse uitwisseling waardoor ook de leden van onze instelling de bijzondere kenmerken van de nationale rechtsstelsels beter kunnen leren kennen”.

De twee plenaire werksessies van dit jaar zijn gewijd aan de recente rechtspraak over de procedurele aspecten van prejudiciële verwijzingen (sessie onder leiding van Thomas Bull, rechter in het hoogste Zweedse administratieve gerecht) en aan de recente ontwikkelingen in de rechtspraak op het gebied van rechterlijke onafhankelijkheid (sessie onder leiding van Goran Selanec, rechter in het Kroatische grondwettelijk hof). Daarnaast worden er drie workshops gehouden over de rechtspraak betreffende het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van dit Handvest als bron van primair recht.

Uitwisselingsprogramma Aca-Europe

Het Hof organiseert samen met ACA-Europe (Vereniging van de Raden van State en van de hoogste administratieve rechtscolleges van de Europese Unie) professionele uitwisselingsprogramma's om de rechters van de hoogste administratieve rechtscolleges van elk van de lidstaten van de Europese Unie de mogelijkheid te bieden hun kennis van het recht van de Unie te verdiepen.

„Dit programma was een verrijkende en uiterst nuttige ervaring: voor degenen die geïnteresseerd zijn in de interne werking van het Hof is het leerzamer dan een jarenlange theoretische studie. Bovendien getuigt dit programma van de blijvende rol van het Hof als hoeder van de gemeenschappelijke Europese waarden. Hoogtepunt daarbij is het contact met de leden van het Hof, dat verder moet worden ontwikkeld, verwelkomd en aangemoedigd. Ik ben er sterk van overtuigd dat deze ervaring zeer nuttig zou zijn voor alle constitutionele en hoogste rechters van alle lidstaten.”

Maria Bakavou, staatsraad bij de raad van state van Griekenland, die heeft deelgenomen aan een professioneel uitwisselingsprogramma bij het Hof van Justitie, vertelt hoe zij deze ervaring heeft beleefd:

Maria Bakavou

OFFICIËLE BEZOEKEN

Ter bevordering van het institutionele overleg voert het Hof een regelmatige dialoog met de andere Europese instellingen, de internationale rechterlijke instanties en de instellingen en rechterlijke instanties van de lidstaten van de Unie.

In het kader van dit institutionele overleg heeft het Hof in 2019 Mario Draghi, president van de Europese Centrale Bank (ECB), Laura Codruța Kövesi, hoofdanklager van het nieuwe Europees Parket, Bente Angell-Hansen, voorzitter van de Toezichthoudende Autoriteit van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA), en Kees Sterk, voorzitter van het Europees Netwerk van de Raden voor de rechtspraak ontvangen.

Daarnaast heeft het Hof in 2019 een delegatie van het Internationaal Gerechtshof (IGH) verwelkomd.

Ook heeft het Hof delegaties ontvangen van nationale rechterlijke instanties, waaronder het Spaanse grondwettelijk hof (zie foto), het hooggerechtshof van Bulgarije, de Hoge Raad der Nederlanden (belastingkamer) (zie foto) en het Benelux-Gerechtshof, alsook Stephan Harbath, vicepresident van het Bundesverfassungsgericht (Duits grondwettelijk hof).

Het Hof heeft verder bezoek gekregen van verschillende vooraanstaande personen uit de lidstaten, waaronder Leo Varadkar, premier van Ierland, Andrej Babiš, premier van Tsjechië, Luis Marco Aguiriano Nalda, staatssecretaris voor de Europese Unie bij het ministerie van Buitenlandse Zaken van Spanje, Raivo Aeg, minister van Justitie van Estland, László Trócsányi, minister van Justitie van Hongarije, Jānis Bordāns, vicepremier en minister van Justitie van Letland, François Bausch, minister van Mobiliteit en Openbare Werken van Luxemburg, David Gauke, minister van Justitie van het Verenigd Koninkrijk, en Hans Dahlgren, minister van Europese Zaken van Zweden.

Tot slot heeft het Hof van Justitie in 2019 het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in Straatsburg bezocht.

EEN CONSTATE DIALOOG MET DE JURIDISCHE BEROEPSGROEP

→ Onderhouden van de rechterlijke dialoog met de nationale magistraten

Ontmoetingen met

2 824

NATIONALE
MAGISTRATEN

- ontvangst van nationale magistraten in het kader van het jaarlijkse Symposium van magistraten of in het kader van een stage van 6 of 10 maanden binnen het kabinet van een lid
- bij het Hof georganiseerde seminars
- voordrachten voor nationale magistraten in het kader van verenigingen en Europese netwerken van rechters
- deelname aan de plechtige openingen van het gerechtelijke jaar van de hoge en hoogste nationale rechterlijke colleges en ontmoetingen met de presidenten of vicepresidenten van de Europese hooggerichtshoven

→ Bevorderen van de toepassing en het begrip van het recht van de Unie door en bij de juridische beroepsgroep

753 GROEPEN
BEZOEKERS

waarvan **223** groepen uit de juridische beroepsgroep

waaraan presentaties werden gegeven over de terechtzittingen die zij bijwoonden of over de werking van de rechterlijke instanties

ofwel

4 560 PERSONEN

272 JURISTEN DIE ALS STAGIAIR
ZIJN ONTVANGEN

267 EXTERNE
GEBRUIKERS

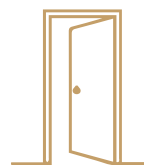

studenten, onderzoekers, hoogleraren die in de bibliotheek van de instelling, onderzoek verrichtten

EEN NAUWERE DIALOOG MET DE EUROPESE BURGER

22 924 BEZOEKERS

waarvan **4 825** tijdens de open dag

165 PERSCOMMUNIQUE'S

(in totaal **1 953** in de verschillende taalversies)

Elk persbericht wordt in meerderetalen vertaald, waarbij rekening wordt gehouden met de belangstelling bij journalisten en het grote publiek in de lidstaten. Deze berichten zijn te vinden op de website curia.europa.eu.

416 TWEETS DIE DOOR DE TWITTER-ACCOUNTS
VAN HET HOF ZIJN VERZONDEN

met meer dan **80 000** VOLGERS

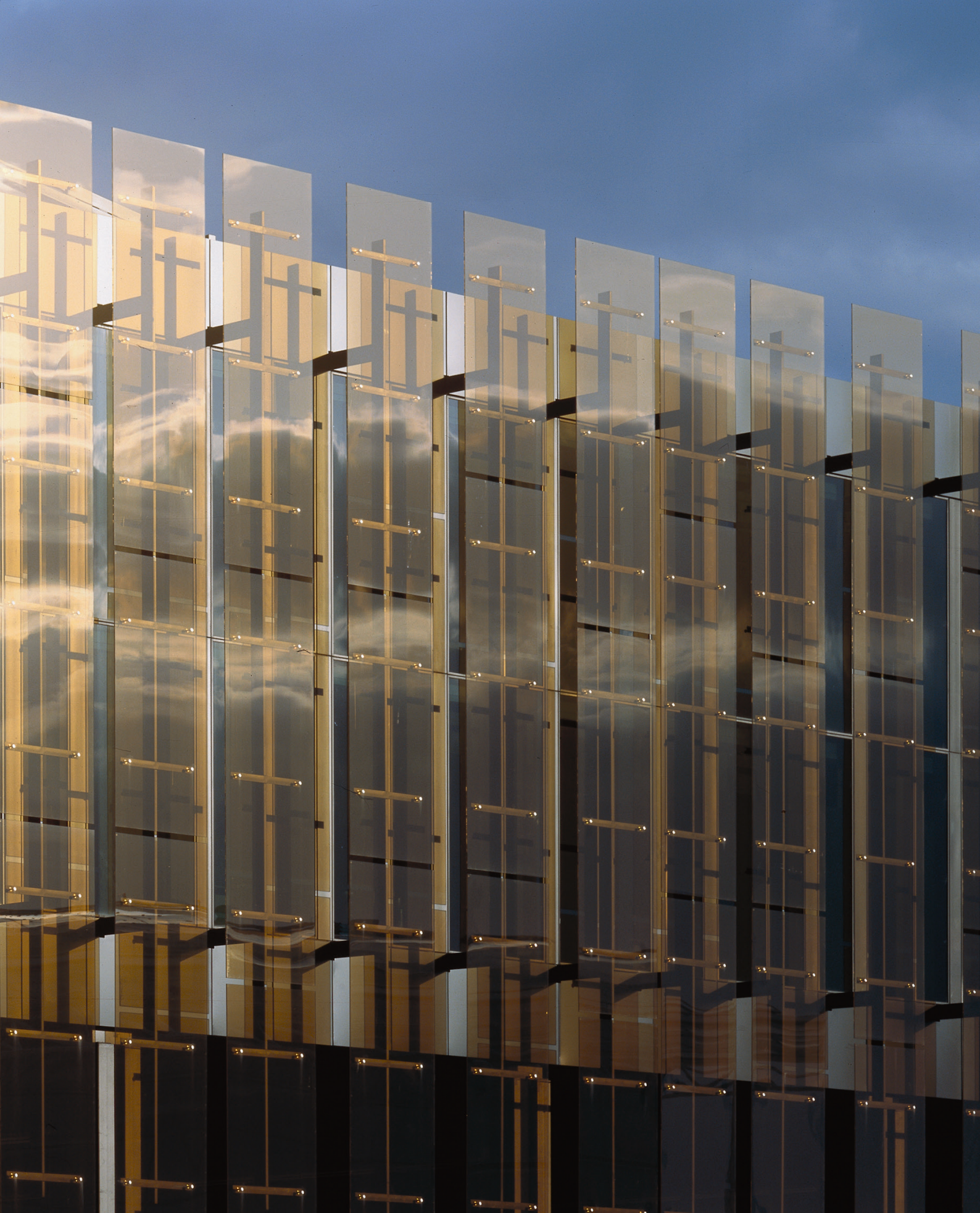

108 VERZOEKEN OM TOEGANG TOT ADMINISTRATIEVE DOCUMENTEN
EN DE HISTORISCHE ARCHIEVEN VAN DE INSTELLING

ONGEVEER **28 000** VERZOEKEN OM INFORMATIE PER JAAR

EEN REGELMATIGE OFFICIËLE EN INSTITUTIONELE DIALOOG

6 PLECHTIGE
ZITTINGEN

**EEN ADMINISTRATIE
TEN DIENSTE VAN
DE EUROPESE
RECHTSPLEGING**

A | VOORTDUREND STREVEN NAAR EFFICIËNTIE

De griffier van het Hof van Justitie, de secretaris-generaal van de instelling, stuurt de administratieve diensten aan onder het gezag van de president. Hij vertelt hoe de diensten zich hebben ingezet om de gerechtelijke werkzaamheden te ondersteunen.

EEN ADMINISTRATIE TEN DIENSTE VAN DE EUROPESE RECHTSPLEGINGE

Een gerechtelijke instelling, dat is in de eerste plaats **architectuur** – zowel letterlijk als figuurlijk – en in 2019 is dit meer dan duidelijk tot uiting gekomen. Dit jaar vond namelijk zowel de laatste stap van de bouw van het Paleis van het Hof van Justitie van de Europese Unie plaats als de laatste fase van de hervorming van de gerechtelijke structuur van de Unie zoals voortvloeiend uit verordening 2015/2422.

Wat het onroerend goed betreft, heeft de instelling op 19 september 2019 de **inwijding van haar derde toren** – de hoogste van het Groothertogdom – gevierd, die binnen de gestelde termijnen is opgeleverd, zonder dat het aanvankelijk toegewezen budget is overschreden, en aan de hoogste milieu-eisen voldoet. Hierdoor is het mogelijk om de diensten van het directoraat-generaal Meertaligheid, die tot nu toe voor een deel elders waren ondergebracht, en, voor het eerst in 20 jaar, het volledige personeel van het Hof op één enkele locatie te huisvesten. Voortaan werken de meer dan 2.200 medewerkers samen onder één dak en lopen zij elke dag door dezelfde galerij. Afgezien van een verbeterde dagelijkse efficiëntie staat het samenbrengen van het voltallige personeel ook symbool voor de cohesie tussen het personeel van de instelling bij het vervullen van hun taken ten dienste van de rechtspleging van de Unie.

Wat de **institutionele structuur** betreft, zijn de laatste 8 rechters aangetreden bij het Gerecht van de Europese Unie in het kader van de derde en laatste fase van zijn hervorming, waarmee het aantal rechters per lidstaat nu op 2 is komen te staan. Alle diensten van de instelling hebben zich ingespannen om het Gerecht behulpzaam te zijn bij zijn reorganisatie en de integratie van zijn nieuwe leden. De resultaten zijn nu al zichtbaar, want de procesduur is aanmerkelijk korter geworden (zie blz. 59). Per toeval maar daarom niet minder symbolisch viel de voltooiing van de hervorming samen met het 30-jarig jubileum van het Gerecht. Dit is gevierd op 25 september, de datum waarop in 1989 de 12 eerste rechters hun ambt hebben aanvaard, met een colloquium over het thema „Het Gerecht van de Europese Unie in het digitale tijdperk” (zie blz. 65).

Een gerechtelijke instelling is echter ook een **administratie**, die bestaat uit mannen en vrouwen die zich dagelijks beijveren om de werkzaamheden van de rechterlijke instanties te ondersteunen.

Deze administratie streeft ernaar om de **kwaliteit en de efficiëntie** van haar diensten voortdurend te verbeteren om zodoende de rechterlijke instanties in staat te stellen adequaat te reageren op de uitdaging die wordt gevormd door de toename en de diversificatie van de rechtszaken. In 2019 zijn daartoe verschillende projecten op zowel technologisch als organisatorisch gebied gelanceerd.

Zo heeft de directie Onderzoek en Documentatie haar werkzaamheden op het gebied van de voorbehandeling van zaken – met betrekking tot verzoeken om een prejudiciële beslissing en de regeling van de voorafgaande toelating van hogere voorzieningen – uitgebreid. Samen met de directie Communicatie heeft zij synergie gecreëerd bij het opstellen van perscommuniqués en het jaarlijkse verslag over de Gerechtelijke werkzaamheden. De directie Bibliotheek heeft een nieuwe doctrine-zoektool ter beschikking gesteld en haar catalogus gediversifieerd met het oog op de verdere omvorming van de bibliotheek tot een documentatiecentrum voor kennisbeheer. Van haar kant heeft de directie Informatietechnologie, na een inventarisatie van de behoeften van de kabinetten en de diensten, haar werkzaamheden ter implementatie van een geïntegreerd systeem voor het beheer van rechtszaken voortgezet, waarvoor in augustus 2019 een aanbesteding is gepubliceerd, en is overgegaan tot de vervanging van informaticamateriaal van het personeel van de instelling in het kader van een mobiliteitsstrategie. Parallel daaraan wordt nauwlettend gekeken naar het potentieel van het gebruik van kunstmatige intelligentie voor de specifieke behoeften van de instelling. Dit heeft al tot de eerste toepassingen binnen het directoraat-generaal Meertaligheid geleid, door de invoering van een instrument dat gebaseerd is op de zogenoemde neurale vertaling. Met behulp van dit soort technologische hulpmiddelen zal de dienst het hoofd kunnen bieden aan een toenemende werklast, zonder afbreuk te doen aan de twee kernbeginselen van meertaligheid: garanderen dat elke rechtzoekende zijn zaak bij het Hof kan aanbrengen in de taal van zijn keuze en zorgen voor de verspreiding van de rechtspraak in elk van de 24 officiële talen van de Europese Unie.

Alle diensten mochten bij de uitvoering van deze gevarieerde projecten rekenen op de steun van de directie Personeel en Personeelsadministratie in het kader van haar taak om de beroepsopleiding en het welzijn op de werkvloer te bevorderen. Zo is in 2019 gedaan aan *job shadowing*, hetgeen de uitwisseling van goede praktijken en de onderlinge contacten ten goede komt. Daarnaast is er voorzien in een managementopleiding voor het midden- en hoger kader en werd er een ad-hoc-telewerkregeling

ingevoerd in het kader van de trend naar modernisering en flexibilisering van de werkorganisatie.

Tot slot is een gerechtelijke instelling die met haar tijd meegaat, ook een **instelling die openstaat** voor het publiek, die de **toegang tot informatie** en het **delen van kennis** bevordert.

In november 2019 hebben het Hof en de hoogste rechterlijke colleges die deelnemen aan het **Justitieel Netwerk van de Europese Unie (RJUE)** besloten dat nationale verzoeken om een prejudiciële beslissing die na 1 juli 2018 zijn ingediend, voortaan in alle talen voor het grote publiek toegankelijk zullen zijn op de Curia-site. Uitspraken van nationale rechterlijke instanties die relevant zijn voor het Unierecht en tal van documenten van wetenschappelijke of educatieve aard die afkomstig zijn van de bij het RJUE aangesloten rechterlijke instanties zullen beschikbaar zijn in de talen waarin deze instanties die wensen te delen. Rechters, advocaten en onderzoekers uit de hele wereld kunnen nu profiteren van een ongeëvenaarde schat aan documentatie over het Unierecht en de toepassing daarvan in de lidstaten.

In het kader van de ontwikkeling van haar **digitale strategie** heeft de instelling, die al actief was op Twitter en YouTube, haar communicatiekanalen verder gediversifieerd door in december 2019 een LinkedIn-account aan te maken. Dit platform, waar de teller een paar dagen na aanvang al op 30.000 abonnees stond, stelt het Hof in staat om ontwikkelingen op juridisch en institutioneel vlak te delen op een voor de beroepsgroep zichtbare locatie, zodat degenen die dit platform raadplegen (juristen, journalisten, burgers) een verbeterde toegang krijgen tot verschillende onderwerpen die binnen het werkgebied van de instelling vallen (zaken-volgsysteem, perscommuniqués, evenementen).

Tot slot is het Hof zich ervan bewust dat naast de mogelijkheden die de digitale technologie biedt, ook persoonlijke ontmoetingen van belang zijn. Het blijft dan ook veel belang hechten aan het **Symposium van magistraten** (een driedaags seminar waaraan meer dan 150 nationale magistraten deelnemen) en de **open dag**, die dit jaar een recordaantal (bijna 5.000 bezoekers) heeft aangetrokken, wat getuigt van de belangstelling van het grote publiek.

Uit dit korte overzicht van de werkzaamheden in 2019 komt de wil van het Hof van Justitie van de Europese Unie – een gerechtelijke instelling die garant staat voor een Unie die gegrondvest is op het recht en de eerbiediging van de democratische waarden – naar voren om zijn moderniseringsproces op institutioneel en administratief vlak met vastberadenheid voort te zetten, waarbij het streeft naar kwaliteit en efficiëntie in een meertalig klimaat, met een open houding naar de buitenwereld.

Alfredo Calot Escobar
Griffier

B | HET HOF BREIDT ZIJN AANWEZIGHEID OP DE SOCIALE NETWERKEN UIT

Voor een openbare instelling is het een democratische plicht om de burgers te informeren. Bovendien is effectieve communicatie vandaag de dag geen eenrichtingsverkeer meer. Sociale netwerken zijn essentiële media geworden voor een moderne openbare dienst die op doeltreffende manier met het publiek wil communiceren. Dankzij deze nieuwe communicatiemiddelen richt het Hof van Justitie van de Europese Unie zich tegenwoordig niet alleen tot journalisten en de juridische beroepsgroep, maar ook en vooral tot de burger. Alle gebruikers van sociale netwerken kunnen voortaan kennis nemen van bij het Hof van Justitie en het Gerecht aanhangige zaken, uitspraken en conclusies, evenementen die binnen de instelling worden georganiseerd, vacatures en andere publicaties voor specialisten of voor een breed publiek.

Ofschoon het Hof al – met groot succes – heel actief is op Twitter (het heeft twee Twitter-accounts, één in het Frans en één in het Engels, die sinds 2013 in gebruik zijn) en op YouTube (waar het sinds 2017 gebruik van maakt), wil het de verspreiding van juridische informatie verder bevorderen, als onderdeel van de continue ontwikkeling van zijn digitale strategie.

Zo beschikt de instelling sinds 2019 over een eigen account op het sociale netwerk **LinkedIn**. Met een groeiend aantal abonnees (meer dan 22 000 in november 2019 en meer dan 30 000 op 31 december 2019, wat een stijging van 34 % in twee maanden is), hebben de resultaten van dit platform alle verwachtingen overschreden. De account van het Hof heeft een gemiddeld responspercentage – 5,95 % in december – dat aanzienlijk hoger ligt dan het gemiddelde responspercentage op het gehele LinkedIn-netwerk (0,054 %), en elke publicatie op de account van de instelling bereikt meer dan 10 000 gebruikers.

In 2019 heeft het Hof voor het eerst een Facebook-pagina 'Evenement' (**Facebook Event**) aangemaakt, die uitsluitend gewijd was aan de promotie van de open dag *voorafgaand* aan het evenement (met gefilmd getuigenissen van vrijwilligers, een aftelklok en veel andere praktische informatie) en *tijdens* het evenement (met een kort overzicht, van uur tot uur,

van het verloop van de open dag). Deze pagina heeft bijna 70 000 mensen bereikt. Het ongeëvenaarde aantal bezoekers op deze dag (meer dan 4 800) getuigt van het succes van de publiciteitscampagne die het Hof op dit sociale netwerk heeft gevoerd.

Ook de twee **Twitter**-accounts van het Hof waren in 2019 nog steeds succesvol, met meer dan 81 000 volgers op 31 december 2019 en een gemiddeld responspercentage tussen 2 en 3 % (beduidend hoger dan het gemiddelde responspercentage op Twitter in zijn geheel, dat 0,03 % is).

Geïnspireerd door het succes van zijn activiteiten op het **YouTube**-kanaal heeft het Hof in 2019 drie nieuwe animatie-video's aan zijn animatieserie toegevoegd, speciaal gericht op het werk van het Hof en de impact van zijn rechtspraak op het leven van de burgers. De nieuwe video's hebben als thema de rechtspraak op het gebied van sport, de digitale wereld en het milieu. De complete serie bestaat op dit moment uit 13 video's, die allemaal beschikbaar zijn in de 24 officiële talen van de Europese Unie. Het aantal views op dit kanaal is in 2019 in totaal met 50 % gestegen ten opzichte van 2018.

Volg ons op onze sociale netwerken!

[Twitter EN](#)

[Twitter FR](#)

[LinkedIn](#)

[YouTube](#)

Het **responspercentage** is het percentage tweets dat tot een like of een retweet heeft geleid, hetgeen de belangstelling van de abonnees voor de via Twitter verspreide informatie weergeeft.

C | EEN MILIEUVRIENDELIJKE INSTELLING

Het Hof van Justitie van de Europese Unie voert al enkele jaren een ambitieus milieubeleid. Daarmee wil het voldoen aan de strengste normen op het gebied van duurzame ontwikkeling en milieubehoud.

Bij de vastgoedprojecten van de instelling en het dagelijks beheer van de middelen en instrumenten die zij tot haar beschikking heeft, is die milieuzorg een constant aandachtspunt, wat blijkt uit het feit dat in 2016 de EMAS-registratie (Eco-Management and Audit Scheme) is verkregen.

Deze certificering, die bij een Europese verordening in het leven is geroepen en wordt verleend aan organisaties die voldoen aan zeer strenge voorwaarden op het gebied van hun milieubeleid en hun inspanningen voor milieubehoud en duurzame ontwikkeling, is een belangrijke erkenning voor het ecologisch engagement van het Hof en de aanzienlijke milieuprestaties die het heeft geleverd.

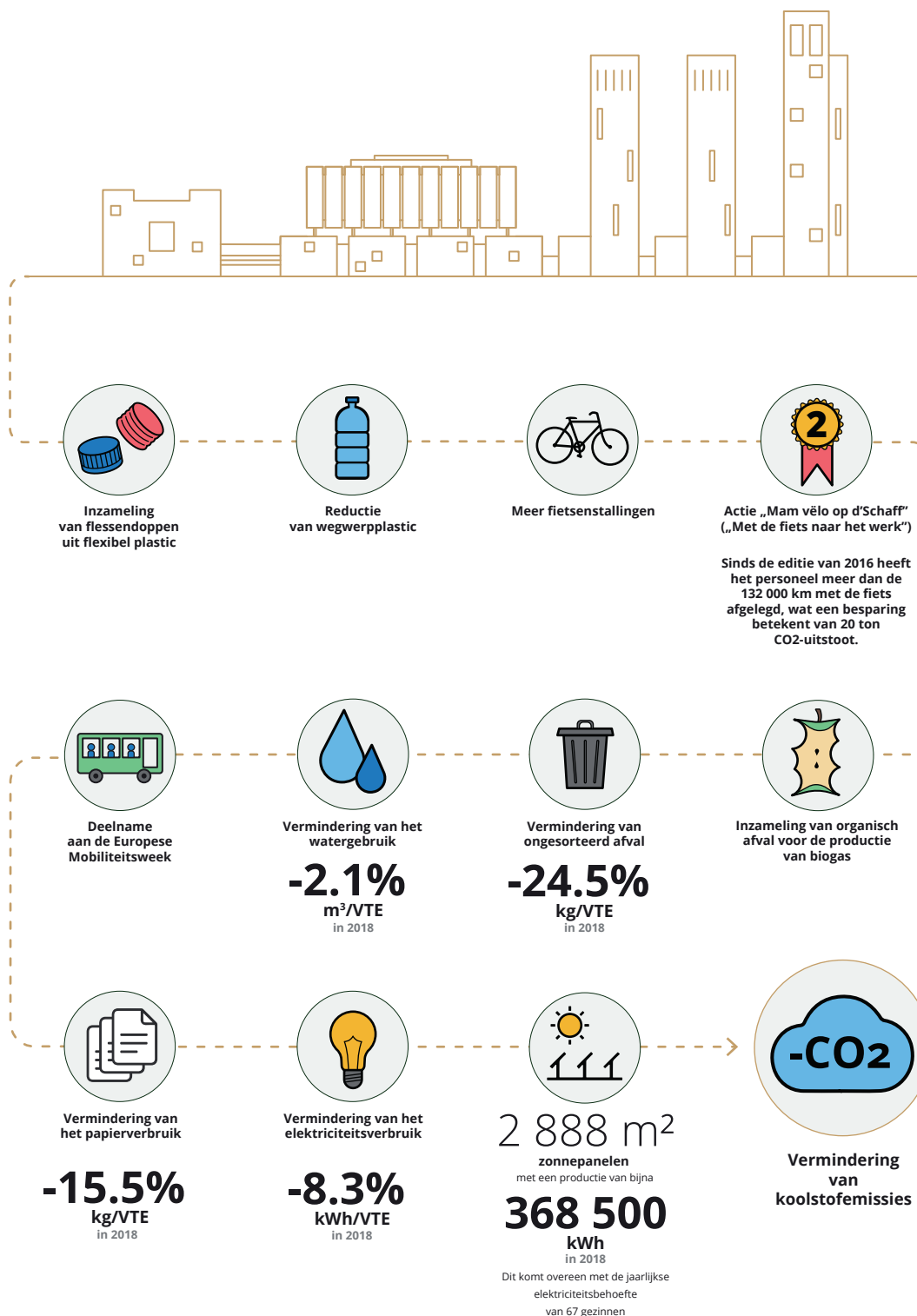
In zijn jaarlijkse Milieuverklaring maakt het Hof een gedetailleerde balans op van de milieuprestaties en de lopende en toekomstige ecologische projecten binnen de instelling.

Aan de hand van een e-learningmodule informeert het Hof alle nieuwe personeelsleden over de milieuaspecten van hun dagelijkse werk. Deze module doet suggesties voor goede gewoonten op het gebied van computer- en kantoortechnologie, energie- en watergebruik, afvalverwerking en woon-werkverkeer.

Een van de concrete acties is dat het Hof zich tot doel heeft gesteld om het percentage herbruikbaar afval tussen het ongesorteerd afval over de periode 2016-2018 met 10 % te verminderen. Met een effectief gerealiseerde reductie van 24,5 % is dit doel ruimschoots bereikt.

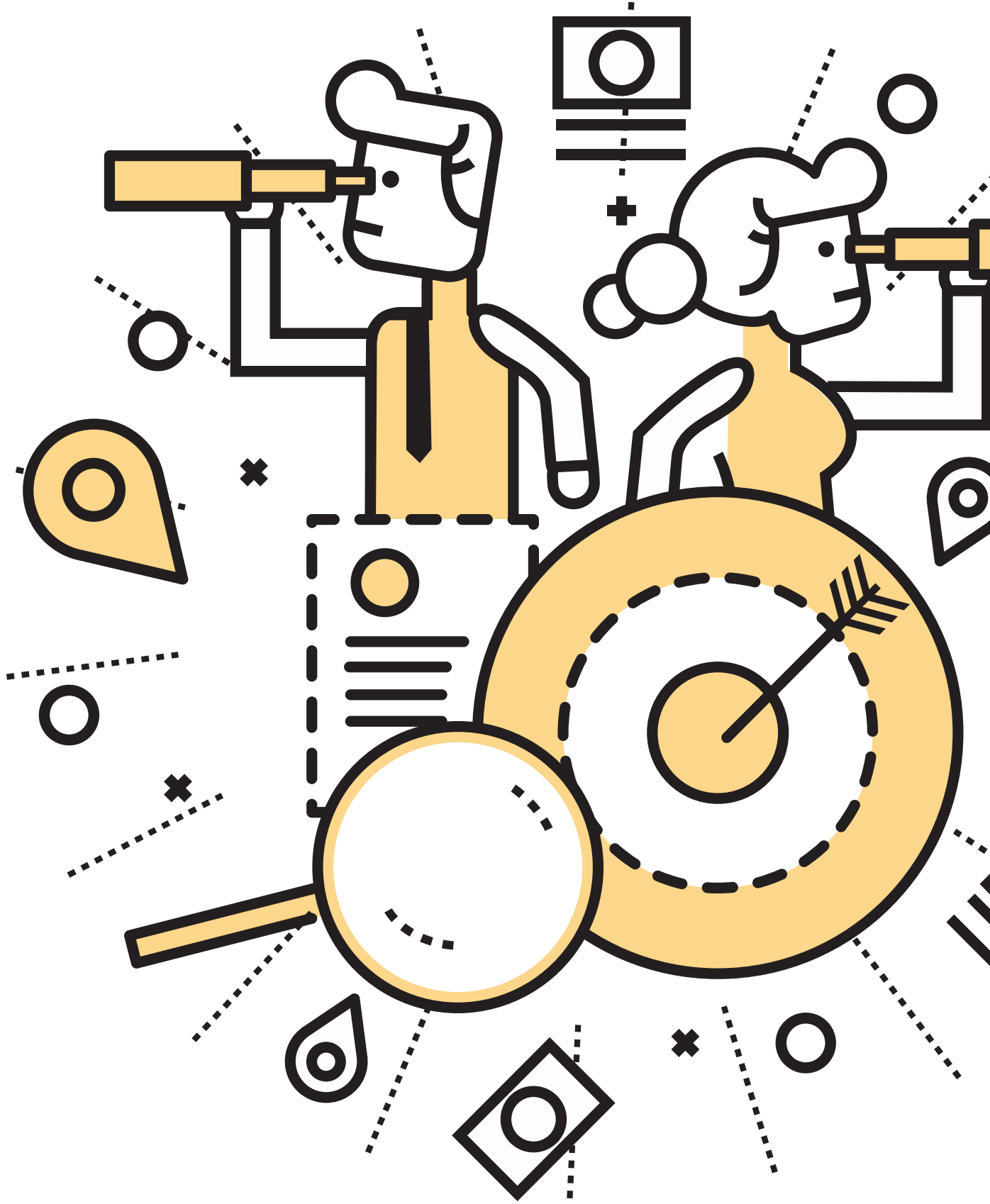
De applicatie « e-Curia » (p. 26) voor de uitwisseling van gerechtelijke documenten tussen de vertegenwoordigers van partijen en de rechtscollèges van de Unie heeft een positieve milieu-impact. Indien bijvoorbeeld alle procedurestukken die aan het Hof en het Gerecht zijn bezorgd via e-Curia in 2019 (bijna een miljoen) zouden zijn ingediend op papier, met kopijen, zou dat meer dan 5 miljoen pagina's aan documenten hebben gegenereerd, wat zou neerkomen op ongeveer 12,5 ton papier, die bovendien fysiek hadden moeten worden vervoerd naar Luxemburg.

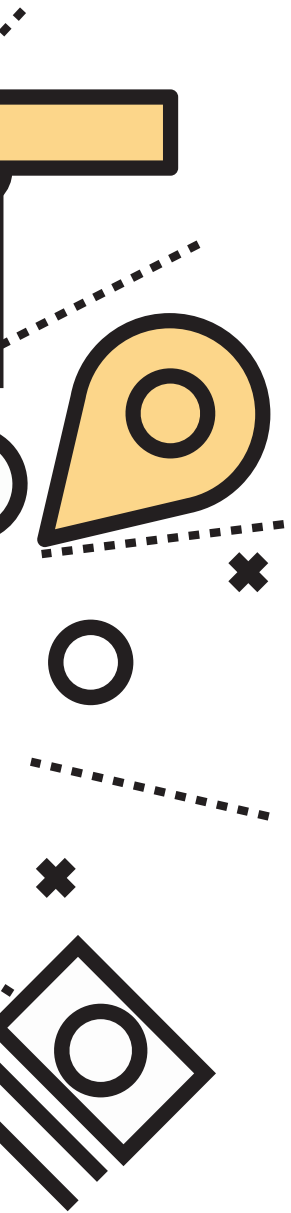

De voltijdequivalent (VTE) is een rekeneenheid waarmee de beroepsactiviteit kan worden gemeten, onafhankelijk van de verschillen in het aantal uren per week van elk personeelslid als gevolg van verschillende arbeidsregelingen.

De **milieu-indicatoren voor water, afval, papier en elektriciteit** komen overeen met die van **2018**. De verschillen worden berekend ten opzichte van het referentiejaar 2015.

BLIK OP DE TOEKOMST

DE UITDAGINGEN VAN HET NIEUWE DECENNIUM AANGAAN

2020 markeert het begin van een nieuw decennium. Voor de rechterlijke instanties van de Unie zal het een jaar van cruciaal belang zijn en wel om verschillende redenen.

Wat de rechtszaken aangaat, geeft het recordaantal zaken dat in 2019 bij het Hof van Justitie en het Gerecht is ingediend een indicatie van de uitdaging waarvoor de instelling zich in 2020 gesteld ziet: zorgen voor een hogere productiviteit zonder daarbij aan efficiëntie en kwaliteit in te boeten. De stijgende trend van het aantal rechtszaken bij de rechterlijke instanties van de Unie lijkt jaar na jaar te worden bevestigd, en naar verwachting zal dit nog verder worden versterkt door de gevolgen van de brexit, de oprichting van het Europees Parket en de toename van het aantal bancaire en financiële geschillen en van de mogelijke geschillen op milieugebied na de lancering van de „Europese Green Deal“.

Om hierop te anticiperen, is het Hof al op zoek gegaan naar moderne en doeltreffende middelen. Een belangrijk denkspoor daarbij vormen de mogelijkheden die worden geboden door kunstmatige intelligentie, met name op het gebied van juridische vertalingen, juridisch onderzoek en de analyse van de rechtspraak.

Volgens de Verordening tot vaststelling van de hervorming van de gerechtelijke structuur van de Unie (verordening 2015/2422) is 2020 ook het jaar waarin het Hof van Justitie zijn verslag over de werking van het Gerecht bij het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zal indienen.

**VOLG
ONS!**

Ga naar het zoekportaal voor de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Gerecht via de Curia-site:

curia.europa.eu

Volg het nieuws over de rechtspraak en de instelling:

- door de **perscommuniqués** te lezen: curia.europa.eu/jcms/PressReleases
- door een abonnement op de **RSS-feed** van het Hof te nemen: curia.europa.eu/jcms/RSS
- door de **Twitter-account** van de instelling te volgen: [CourUEPresse](https://twitter.com/CourUEPresse) ou [eucourtpress](https://twitter.com/eucourtpress)
- door de **LinkedIn account** te volgen
- door de **app CVRIA** voor smartphones en tablets te downloaden

Meer weten over de activiteiten van de instelling:

- ga naar de pagina over **het Jaarverslag 2019** : curia.europa.eu/jcms/AnnualReport
 - **Jaaroverzicht**
 - **Verslag over de Gerechtelijke werkzaamheden**
 - **Verslag over het beheer**
- bekijk de **animatievideo's** op [YouTube](https://www.youtube.com)

Vraag toegang tot de documenten van de instelling:

- de **historische archieven**: curia.europa.eu/jcms/archive
- de **administratieve documenten**: curia.europa.eu/jcms/documents

Bezoek het Hof van Justitie van de Europese Unie:

- De instelling biedt belangstellenden de mogelijkheid om speciaal ontworpen **bezoekersprogramma's** te volgen, die zijn afgestemd op de interesses van elke groep (een terechtzitting bijwonen, een rondleiding door de gebouwen of langs de kunstwerken, studiebezoek): curia.europa.eu/jcms/visits
- Dankzij een **virtuele rondleiding** kunt u het gebouwencomplex vanuit de lucht bekijken en er binnenstappen zonder uw woning te verlaten: curia.europa.eu/visit360

Voor meer informatie over de instelling:

- schrijf ons via het **contactformulier**: curia.europa.eu/jcms/contact

HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

Hof van justitie
L-2925 Luxembourg
Tel. +352 4303-1

Gerecht
L-2925 Luxembourg
Tel. +352 4303-1

Het Hof op internet: curia.europa.eu

Printed by Imprimerie Centrale in Luxembourg.

Manuscript voltooid in februari 2020
Gegevens verzameld tot 31.1.2019

Voor het gebruik dat van de hiervoor opgenomen gegevens wordt gemaakt, is noch de instelling noch een persoon die handelt in naam van de instelling verantwoordelijk.

Luxembourg: Hof van Justitie van de Europese Unie
Directie Communicatie –
Eenheid Publicaties en Multimedia

© Europese Unie, 2020

Reproductie met bronvermelding toegestaan

Het gebruik of de reproductie van foto's of andere documenten waarvan de Europese Unie niet de auteursrechthebbende is, is zonder de toestemming van de auteursrechthebbende niet toegestaan.

PRINT ISBN 978-92-829-3312-1 ISSN 2467-1371 doi:10.2862/115758
PDF ISBN 978-92-829-3304-6 ISSN 2467-1606 doi:10.2862/299921

QD-AQ-20-001-NL-C
QD-AQ-20-001-NL-N

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE UNIE

Directie Communicatie
Eenheid Publicaties en Multimedia

Mei 2020

Gedrukt op milieuvriendelijk papier